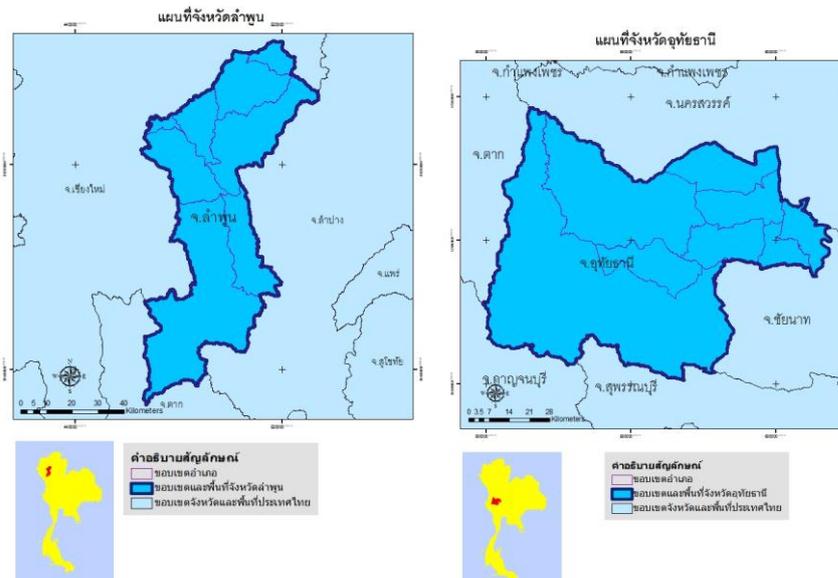

ส่วนที่ ๔ ปัจจัยและความสามารถในการบริหารจัดการเมืองเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุในภาคเหนือ

บทที่ 1 บทนำ

การใช้พื้นที่เทศบาลเมืองลำพูนและเทศบาลเมืองอุทัยธานีเป็นตัวแทนของการศึกษาการจัดการเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในภาคเหนืออีกด้วยเหตุผลดังที่ระบุไว้ในระเบียบวิธีการศึกษา กล่าวคือ คณะผู้วิจัยได้เลือกจังหวัดที่มีสัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุสูงสุดในแต่ละภูมิภาคซึ่งเป็นข้อมูลของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยในปี 2548 โดยอ้างอิงผลการศึกษาวิจัย “แนวทางและมาตรการส่งเสริมการมีงานทำในผู้สูงอายุ: โครงการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ไปสู่การปฏิบัติ” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551) ซึ่งคณะผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากเทศบาลนครนทบุรี, เทศบาลเมืองสิงห์บุรี เทศบาลเมืองตราด เทศบาลเมืองลำพูน เทศบาลเมืองอุทัยธานี เทศบาลนครนครราชสีมา เทศบาลเมืองชัยภูมิ เทศบาลนครนครศรีธรรมราช และเทศบาลเมืองพัทลุง เป็นตัวแทนของ 9 ภูมิภาคได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล, ภาคกลาง, ภาคตะวันออก, ภาคเหนือตอนบน, ภาคเหนือตอนล่าง, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน, ภาคต่อ.เฉียงเหนือตอนล่าง, ภาคใต้ตอนบน, และภาคใต้ตอนล่าง ตามลำดับ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงสอดคล้องกับโจทย์การวิจัยเร่งด่วนในปัจจุบันประมาณ พ.ศ. 2554 ของวช. ซึ่งมีเหตุผลความจำเป็นในการศึกษาหาข้อเท็จจริงสำหรับจังหวัดที่อยู่ในข่ายได้รับผลกระทบหรือมีปัญหาความรุนแรงอันเกิดจากจากสังคมผู้สูงอายุมากเป็นลำดับต้นๆ จากสัดส่วนดังกล่าว

ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดลำพูนและจังหวัดอุทัยธานี

ภาพที่ 26 แผนที่จังหวัดลำพูนและอุทัยธานี

ข้อมูลจังหวัดลำพูน¹

อาณาเขต

ลำพูนมีพื้นที่ 4,505.9 ตร.กม. ซึ่งติดกับจังหวัดอื่นๆ 3 จังหวัด ดังนี้ทิศเหนือ จรด อำเภอสารภี และอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ทิศตะวันออก จรด อำเภอห้างฉัตร อำเภอสบปราบ และอำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ทิศใต้ จรด อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง และอำเภอสามเงา จังหวัดตาก ทิศตะวันตก จรด อำเภอฮอด, อำเภอจอมทอง, อำเภอหางดง และอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

แผนพัฒนายุทธศาสตร์

แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นจากยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลเมืองลำพูนนำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีแนวทางการพัฒนาดังนี้

1.1 แผนงานสืบสานวัฒนธรรมประเพณีพิพิธภัณฑสถานและเอกลักษณ์ของท้องถิ่นรวมทั้งรื้อฟื้นบรรยากาศของเมืองโบราณ

1.2 แผนงานส่งเสริมศาสนา พัฒนาปรับปรุงวัดและฟื้นฟูสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ในเขตเทศบาล

1.3 แผนงานส่งเสริมพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาให้กับประชาชนทุกระดับ

1.4 แผนงานปลูกฝังความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น สร้างเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมอันดีงามให้เยาวชน

1.5 แผนงานส่งเสริมการศึกษาเผยแพร่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่เยาวชนและประชาชน

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนมีแนวทางการพัฒนาดังนี้

2.1 แผนงานสร้างจิตสำนึก ความตระหนักและเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.2 แผนงานเฝ้าระวังและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 แผนงานการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานและพลังงานทางเลือก

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสาธารณสุขและคุณภาพชีวิตมีแนวทางการพัฒนาดังนี้

3.1 แผนงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต สวัสดิการและนันทนาการแก่ประชาชน รวมทั้งจัดตั้งกองทุนเลี้ยงชีพ ดูแลผู้พิการในชุมชน และผู้โอกาสในเทศบาลอย่างทั่วถึง

¹ ข้อมูลบรรยายสรุปจังหวัดปี 2554 สำนักงานจังหวัดลำพูน

- 3.2 แผนงานส่งเสริมสุขภาพ ควบคุมป้องกันโรค พื้นฟูสมรรถภาพแก่ประชาชน และส่งเสริมการรักษาพยาบาลที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานแก่ประชาชน
- 3.4 แผนการพัฒนางานสุขภาพและคุ้มครองผู้บริโภค
- 3.5 แผนงานส่งเสริมการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร
- 3.6 แผนงานกำกับ ดูแลและให้การบำบัดผู้ติดยาเสพติดพร้อมสร้างระบบป้องกันการติดยาเสพติดของเยาวชนและประชาชนโดยทั่วไป

4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้วยระบบโครงสร้างพื้นฐาน มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

- 4.1 แผนงานดำเนินการก่อสร้างปรับปรุงและบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการและพัฒนาก่อสร้างบริการประปาชุมชนให้ได้มาตรฐาน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว
- 4.2 แผนงานพัฒนาโครงข่ายเส้นทางจักรยานให้มีประสิทธิภาพ
- 4.3 แผนงานพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินและระบบการวางผังมือในเขตเทศบาล
- 4.4 แผนงานพัฒนาส่งเสริมอาชีพและการเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนรวมทั้งส่งเสริมการท่องเที่ยวของเมืองลำพูนอย่างเป็นระบบและยั่งยืน
- 4.5 แผนงานสร้างเครือข่ายระบบการตลาดจัดตั้งศูนย์กลางตลาดค้าจัดตั้งศูนย์แลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งจัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาสินค้าของชุมชนเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน

5. ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนการมีส่วนร่วมของประชาชนมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

- 5.1 แผนงานส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 5.2 แผนงานส่งเสริมพัฒนาบุคลากรและสร้างเครือข่าย อสม. เครือข่ายแกนนำในแต่ละชุมชนให้เข้มแข็ง
- 5.3 แผนงานสร้างรับรู้ และมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะของเทศบาล

6. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาด้านสังคม การเมืองและบริหารราชการท้องถิ่นให้เป็นไปตามหลักการบริหารจัดการที่ดี มีแนวทางการพัฒนาดังนี้

แผนงานส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยกับการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่น

- 6.1 แผนงานจัดระบบรับแจ้งเหตุ ดูแลความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยรวมทั้งพัฒนาระบบการจราจรและจัดระเบียบพื้นที่ หาบเร่ แผงลอยในเขตเทศบาล
- 6.2 แผนงานพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรสร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง
- 6.2 แผนงานปรับปรุง พัฒนาเครื่องมือ เครื่องใช้สถานที่ในการปฏิบัติงานเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร และนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงาน

6.3 แผนงานปรับปรุงพัฒนารายได้ของเทศบาล และบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส

จังหวัดอุทัยธานี²

ที่ตั้ง

จังหวัดอุทัยธานีตั้งอยู่ภาคเหนือตอนล่างบริเวณลุ่มน้ำสะแกกรัง ซึ่งไหลสู่แม่น้ำเจ้าพระยาที่อำเภอโมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศเหนือตามถนนสายเอเชีย ประมาณ 206 กิโลเมตรแยกเข้าจังหวัดอุทัยธานีตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 333 ที่บ้านท่าน้ำอ้อย ประมาณ 16 กิโลเมตรถึงจังหวัดอุทัยธานี รวมระยะทาง 222 กิโลเมตร มีพื้นที่รวม 6,730 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 4,206,404 ไร่ เป็นพื้นที่ทางการเกษตร 1,800,838 ไร่ และพื้นที่ป่าที่มีสภาพเป็นพื้นที่คุ้มครอง ได้แก่ ป่าสงวนแห่งชาติ 9 แห่ง วนอุทยาน 2 แห่ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 1 แห่ง และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า 1 แห่ง มีเนื้อที่รวม 2,828,185 ไร่

อาณาเขตติดต่อของจังหวัด

จังหวัดอุทัยธานี มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ หลายจังหวัด ดังนี้ทิศเหนือ ติดอำเภอชุมตาบง อำเภอลาดยาว อำเภอโกรกพระ อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์, ทิศตะวันออก ติดอำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ และอำเภอโมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท, ทิศใต้ ติดอำเภอวัดสิงห์ อำเภอหนองมะโมง อำเภอเนินขาม จังหวัดชัยนาท อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี และ อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี, ทิศตะวันตก ติดอำเภอศรีสวัสดิ์ อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี และอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก

การบริหารราชการแผ่นดิน

จังหวัดอุทัยธานีแบ่งการปกครองออกเป็น 8 อำเภอคืออำเภอเมือง, อำเภอหนองขาหย่าง, ท้าพทัน, หนองฉาง, สว่างอารมณ์, ้วยคต, ลานสัก, และอำเภอบ้านไร่

ประชากร/ครัวเรือนในท้องถิ่น

มีจำนวนประชากร 332,503 คนเป็นชาย 164,310 คน(ร้อยละ 49.42) หญิง 168,193 คน (ร้อยละ 50.58) มีจำนวนครัวเรือนในท้องถิ่น 104,730 ครัวเรือน (ข้อมูลปี 2554)

แนวทางการพัฒนาจังหวัด

จังหวัดอุทัยธานีมี วิสัยทัศน์การพัฒนาจังหวัดคือ “เมืองท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกษตรปลอดภัย สังคมอุทัยผาสุก” ซึ่งมีแนวนโยบายการพัฒนาจังหวัดดังนี้

1. การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมเพื่อลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้

² ข้อมูลบรรยายสรุปจังหวัดปี 2554 สำนักงานจังหวัดอุทัยธานี

2. การพัฒนาแหล่งน้ำ โดยร่วมคิดและแสวงหาความร่วมมือผลักดันโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ส่งเสริมให้มีการพัฒนาและเพิ่มจำนวนแหล่งน้ำขนาดเล็ก ที่ประชาชนสามารถดำเนินการได้เอง ทั้งน้ำกิน น้ำใช้ น้ำเพื่อการเกษตร รวมทั้งการใช้น้ำอย่างคุ้มค่า

3. การส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำให้จังหวัดอุทัยธานีเป็นที่รู้จัก และมีผู้มาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยร่วมมือกับทุกฝ่ายทำให้เกิด “บ้านเมือง(อุทัยฯ)น่าอยู่” ใน 4 ด้านได้แก่

3.1 บ้านเมืองสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย

3.2 บ้านเมืองสวยงาม

3.3 บ้านเมืองปลอดภัย

3.4 คนมีน้ำใจ (เจ้าบ้านที่ดี)

4 . การส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยไม่ทำลายแต่ส่งเสริมให้ดีขึ้น

บทที่ 2

ผลการวิจัยเชิงปริมาณภาคเหนือ

จากการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของผู้สูงอายุที่ทำให้ทราบถึงสภาพความเป็นอยู่ วิถีชีวิต ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่างๆ กับการใช้กรอบแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุขององค์การอนามัยโลกมาทดสอบ เพื่อสำรวจตัวแปรและตัวชี้วัดเหล่านั้นอันจะนำมาซึ่งกรอบแนวคิดการสร้างเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในสังคมไทย ตามกรอบแนวคิดที่กล่าวมาแล้วนั้น ผ่านการนำเสนอตามกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากบัญชีครัวเรือนของผู้สูงอายุจาก 9 จังหวัด ใน 5 ภูมิภาค โดยจะได้นำเสนอข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ลักษณะทั่วไปของข้อมูล
2. ภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง
3. การวิเคราะห์ปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อมของเมืองที่รองรับสังคมผู้สูงอายุในภาคกลาง
4. การเปรียบเทียบข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างของเมือง 2 เมืองในภาคกลาง
5. การเปรียบเทียบปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อมของเมืองที่รองรับสังคมผู้สูงอายุของเมือง 2 เมืองในภาคกลาง

1. ลักษณะทั่วไปของข้อมูล

ลักษณะของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน กล่าวคือ

ส่วนแรก	เป็นการสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ส่วนที่สอง	เป็นแบบสอบถามข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพในเมืองหรือสภาพภายในเขตเทศบาล
ส่วนที่สาม	ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับเมืองหรือเทศบาลที่เอื้อต่อผู้สูงอายุฯ

2. ภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาลของจังหวัดลำพูน และจังหวัดอุทัยธานี เพื่อเป็นตัวแทนที่เป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเมืองหรือเทศบาลในภาคเหนือโดยมีจำนวน ดังนี้ (1) จังหวัดลำพูน 381 คน (2) จังหวัดอุทัยธานี 373 คน รวมผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 754 คน พบว่า

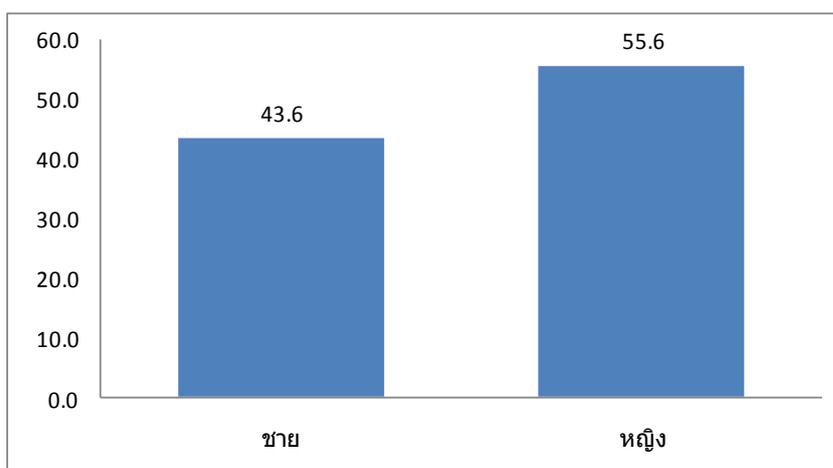
2.1 เพศ

พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาลเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 55.6) มีจำนวนมากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 43.6) และมีผู้ที่ไม่ระบุเพศ (ร้อยละ 0.8) ซึ่งสอดคล้องกับสัดส่วนของหญิงชายทั่วประเทศ และสอดคล้องกับสัดส่วนผู้สูงอายุที่ออกมาตอบแบบสอบถามทั่วทุกภูมิภาค (ดูตารางที่ 48 และแผนภูมิที่ 36)

ตารางที่ 48 แสดงร้อยละของเพศ

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง		กลุ่มตัวอย่าง	
		จำนวน (n = 754)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	329	43.6
	หญิง	419	55.6
	ไม่ระบุ	6	0.8
รวม		754	100.0

แผนภูมิที่ 36 แสดงร้อยละของเพศ

2.2 อายุ

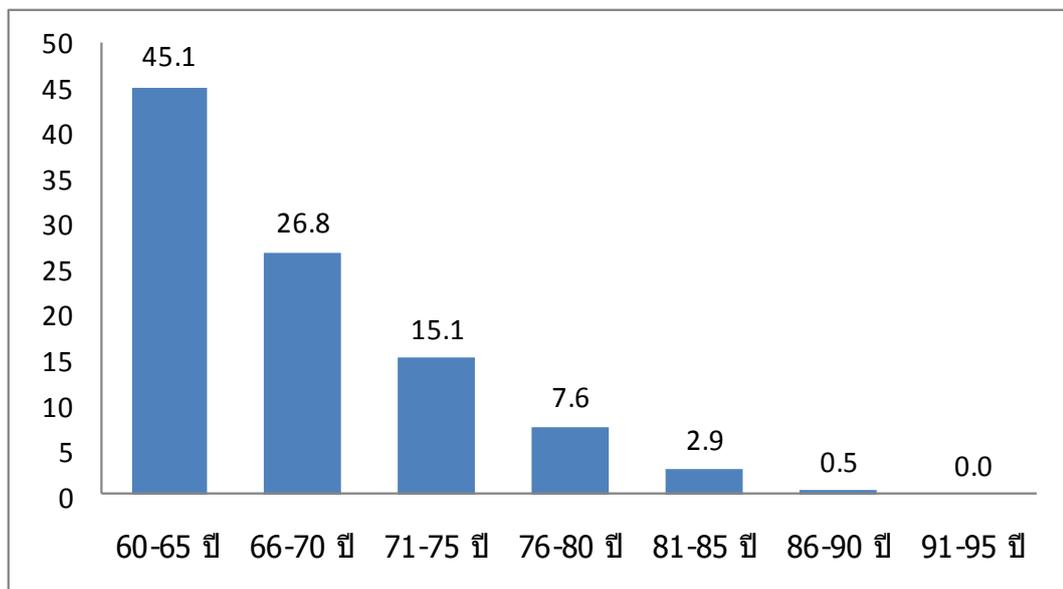
พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาลมีช่วงอายุ 60-65 ปี (ร้อยละ 45.1) มากที่สุด รองลงมาคือ 66-70 ปี (ร้อยละ 26.8) ช่วงอายุที่น้อยที่สุดคือ 86-90 ปี (ร้อยละ 0.5) และมีผู้ที่ไม่ระบุอายุ (ร้อยละ 2.0)

(ดูตารางที่ 49 และแผนภูมิที่ 37)

ตารางที่ 49 แสดงร้อยละของอายุ

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มตัวอย่าง	
	จำนวน (n = 754)	ร้อยละ
อายุ		
60-65 ปี	340	45.1
66-70 ปี	202	26.8
71-75 ปี	114	15.1
76-80 ปี	57	7.6
81-85 ปี	22	2.9
86-90 ปี	4	0.5
ไม่ระบุ	15	2.0
รวม	754	100.0

แผนภูมิที่ 37 แสดงร้อยละของอายุ

2.3 การศึกษา

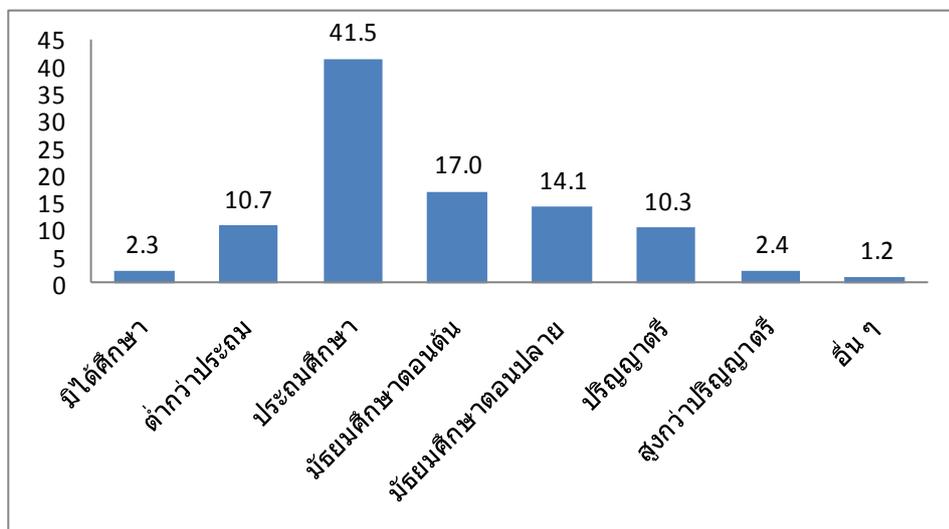
พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาลมีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 41.5) มากที่สุด รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 17.0) และระดับการศึกษาอื่น ๆ น้อยที่สุด (ร้อยละ 1.2) และมีผู้ที่ไม่ระบุระดับการศึกษา (ร้อยละ 0.5)

(ดูตารางที่ 50 และแผนภูมิที่ 38)

ตารางที่ 50 แสดงร้อยละของการศึกษา

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มตัวอย่าง	
	จำนวน (n = 754)	ร้อยละ
การศึกษา		
มิได้ศึกษาในระบบ	17	2.3
ต่ำกว่าประถม	81	10.7
ประถมศึกษา	313	41.5
มัธยมศึกษาตอนต้น	128	17.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย	106	14.1
ปริญญาตรี	78	10.3
สูงกว่าปริญญาตรี	18	2.4
อื่น ๆ	9	1.2
ไม่ระบุ	4	0.5
รวม	754	100.0

แผนภูมิที่ 38 แสดงร้อยละของการศึกษา

2.4 อาชีพ

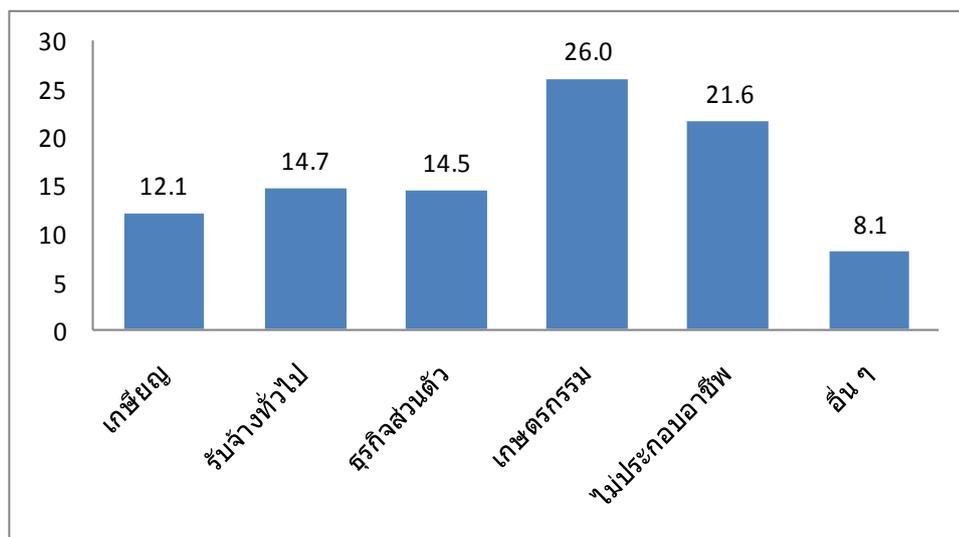
พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาลประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ร้อยละ 26.0) มากที่สุด รองลงมาคือไม่ประกอบอาชีพ (ร้อยละ 21.6) และอื่น ๆ น้อยที่สุด (ร้อยละ 8.1) และมีผู้ที่ไม่ระบุอาชีพ (ร้อยละ 3.1)

(ดูตารางที่ 51 และแผนภูมิที่ 39)

ตารางที่ 51 แสดงร้อยละของอาชีพ

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มตัวอย่าง	
	จำนวน (n = 754)	ร้อยละ
อาชีพ		
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจเกษียณ	91	12.1
รับจ้างทั่วไป	111	14.7
ธุรกิจส่วนตัว	109	14.5
เกษตรกรรม	196	26.0
ไม่ประกอบอาชีพ	163	21.6
อื่น ๆ	61	8.1
ไม่ระบุ	23	3.1
รวม	754	100.0

แผนภูมิที่ 39 แสดงร้อยละของอาชีพ

2.5 รายได้

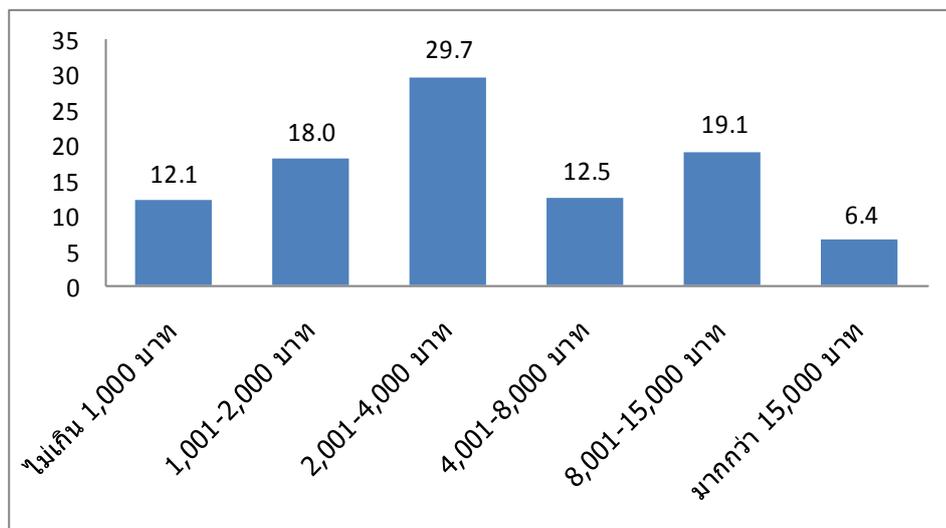
พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาลมีรายได้ 2,001-4,000 บาท (ร้อยละ 29.7) มากที่สุด รองลงมาคือ 8,001-15,000 บาท (ร้อยละ 19.1) และมากกว่า 15,000 บาท น้อยที่สุด (ร้อยละ 6.4) และมีผู้ที่ไม่ระบุรายได้ (ร้อยละ 2.3)

(ดูตารางที่ 52 และแผนภูมิที่ 40)

ตารางที่ 52 แสดงร้อยละของรายได้

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มตัวอย่าง	
	จำนวน (n = 754)	ร้อยละ
รายได้		
ไม่เกิน 1,000 บาท	91	12.1
1,001-2,000 บาท	136	18.0
2,001-4,000 บาท	224	29.7
4,001-8,000 บาท	94	12.5
8,001-15,000 บาท	144	19.1
มากกว่า 15,000 บาท	48	6.4
ไม่ระบุ	17	2.3
รวม	754	100.0

แผนภูมิที่ 40 แสดงร้อยละของรายได้

3. การวิเคราะห์ปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อมของเมืองที่รองรับสังคมผู้สูงอายุ

3.1 ปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อมด้านพื้นที่โล่งแจ้ง และอาคารสถานที่ต่างๆในเขตเมือง

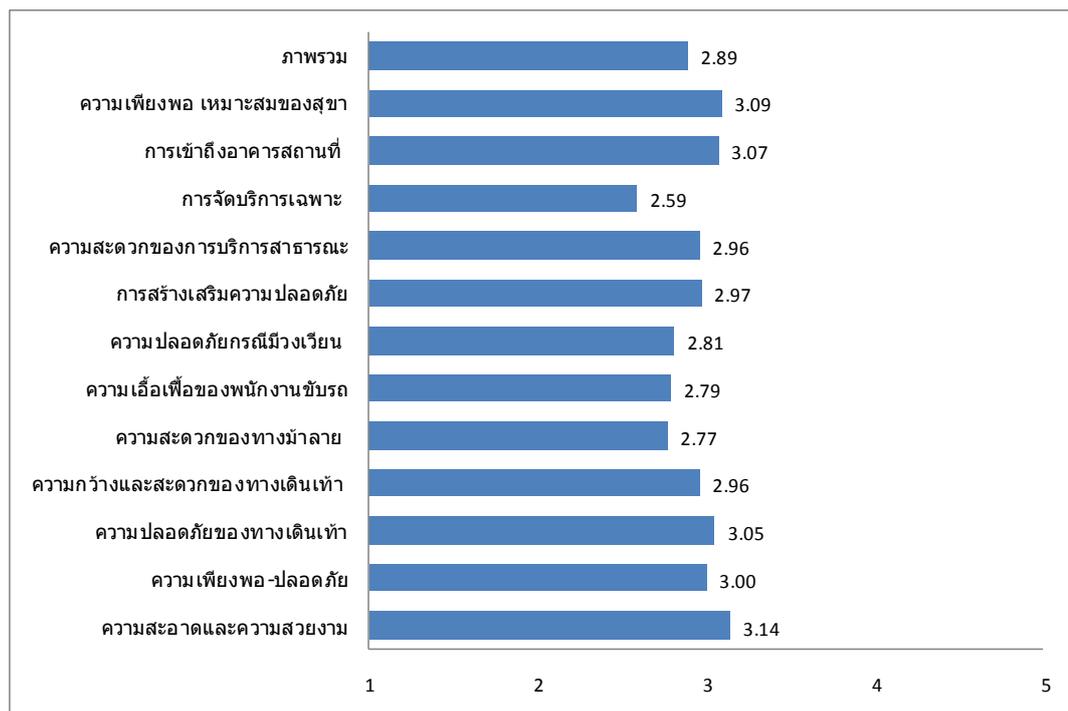
พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพในเมืองหรือสภาพภายในเขตเทศบาลด้านอาคารและพื้นที่สาธารณะ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.89$) ซึ่งมีข้อน่าสังเกตว่าปัจจัยด้านการบริการเป็นการเฉพาะสำหรับผู้พิการ การมีทางข้าม และความเอื้อเฟื้อของพนักงานขับรถจะมีค่าต่ำสุด ในขณะที่ปัจจัยด้านความสะอาดและปลอดภัยของพื้นที่สาธารณะ พื้นที่สีเขียว ความกว้างของฟุตบาทกรณีถนนบางสาย ความสะดวกในการใช้สุขาสาธารณะจะเป็นกลุ่มที่มีค่าสูงสุด ทั้งนี้จะสอดคล้องกับข้อเท็จจริงจากการสังเกตการณ์ที่เทศบาลได้ปรับปรุงพื้นที่ในเขตเมืองในช่วงดังกล่าว (ดูตารางที่ 53 และแผนภูมิที่ 41)

ตารางที่ 53 ระดับคะแนนของตัวแปรพื้นที่โล่งแจ้งและอาคารสถานที่ต่าง ๆ ในเขตเมืองจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาล

พื้นที่โล่งแจ้ง และอาคาร สถานที่ต่างๆในเขตเมือง (Outdoor Spaces And Buildings)	ระดับการพบเห็น					\bar{X}	SD	ระดับ การพบ เห็น
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
1. ความสะอาดและความ สวยงามของพื้นที่สาธารณะ	25 (3.3)	230 (30.5)	360 (47.7)	109 (14.5)	30 (4.0)	3.14	0.84	ปานกลาง
2. ความเพียงพอ-ปลอดภัย ของพื้นที่สีเขียวและที่นั่ง กลางแจ้ง	21 (2.8)	228 (30.2)	268 (35.5)	210 (27.9)	27 (3.6)	3.00	0.91	ปานกลาง
3. ความปลอดภัยของ ทางเดินเท้าหรือฟุตบาท	21 (2.8)	221 (29.3)	328 (43.5)	147 (19.5)	37 (4.9)	3.05	0.89	ปานกลาง
4. ความกว้างและสะดวกของ ทางเดินเท้า	19 (2.5)	184 (24.4)	348 (46.2)	158 (21.0)	45 (6.0)	2.96	0.89	ปานกลาง
5. ความสะดวกของทางม้า ลาย	12 (1.6)	199 (26.4)	195 (25.9)	300 (39.8)	48 (6.4)	2.77	0.96	ปานกลาง
6. ความเอื้อเฟื้อของพนักงาน ขับรถประจำทาง	16 (2.1)	180 (23.9)	249 (33.0)	253 (33.6)	56 (7.4)	2.79	0.95	ปานกลาง
7. ความปลอดภัยกรณีมีวง เวียน	15 (2.0)	160 (21.2)	298 (39.5)	229 (30.4)	52 (6.9)	2.81	0.91	ปานกลาง
8. การสร้างเสริมความ ปลอดภัยในที่โล่งแจ้ง	17 (2.3)	244 (32.4)	236 (31.3)	218 (28.9)	39 (5.2)	2.97	0.95	ปานกลาง

9. ความสะดวกของการบริการสาธารณะต่างๆ	21	221	249	233	30	2.96	0.93	ปานกลาง
	(2.8)	(29.3)	(33.0)	(30.9)	(4.0)			
10. มีการจัดบริการเฉพาะ	11	157	176	339	71	2.59	0.96	น้อย
	(1.5)	(20.8)	(23.3)	(45.0)	(9.4)			
11. ความสะดวกในการเข้าถึงอาคารสถานที่	16	224	358	116	40	3.07	0.86	ปานกลาง
	(2.1)	(29.7)	(47.5)	(15.4)	(5.3)			
12. ความเพียงพอ เหมาะสมของห้องน้ำหรือสุขา	31	287	203	185	48	3.09	1.01	ปานกลาง
	(4.1)	(38.1)	(26.9)	(24.5)	(6.4)			
ภาพรวม	7	235	215	264	33	2.89	0.92	ปานกลาง
	(0.9)	(31.2)	(28.5)	(35.0)	(4.4)			

แผนภูมิที่ 41 แสดงค่าเฉลี่ยของตัวแปรด้านอาคารและพื้นที่สาธารณะ

3.2 ปัจจัยด้านการจราจร การเดินทาง และขนส่ง

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพในเมืองหรือสภาพภายในเขตเทศบาลด้านการจราจร การเดินทาง และขนส่ง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.75$) โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าระบบบริการเสริม ระบบที่จะมีบริการสำหรับผู้พิการ จะมีระดับคะแนนที่น้อย ซึ่งแสดงถึงจำเป็นที่ต้องปรับปรุงเป็นลำดับแรกสำหรับปัจจัยนี้ อย่างไรก็ตามสำหรับภูมิภาคนี้ ปัจจัยด้านสัญญาณไฟและความแออัดเพื่ออยู่ในระดับที่สูง

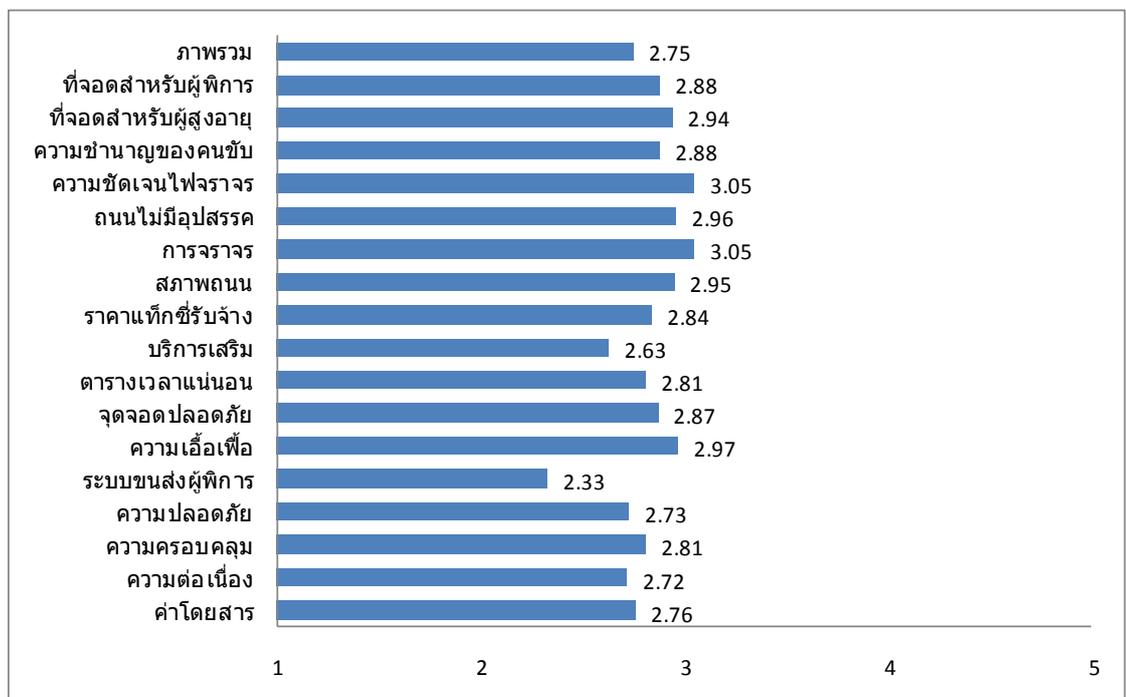
(ดูตารางที่ 54 และแผนภูมิที่ 42)

ตารางที่ 54 ระดับคะแนนของตัวแปรการจราจร การเดินทาง และขนส่งจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาล

การจราจร การเดินทาง และ ขนส่ง (Traffic and Transportation)	ระดับการพบเห็น					\bar{X}	SD	ระดับ การพบ เห็น
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
13. ความแน่นนอน/เหมาะสม ของคาร์รถโดยสารสาธารณะ	3 (0.4)	212 (28.1)	201 (26.7)	277 (36.7)	61 (8.1)	2.76	0.96	ปานกลาง
14. ความต่อเนื่องของการ บริการ	23 (3.1)	196 (26.0)	151 (20.0)	316 (41.9)	68 (9.0)	2.72	1.04	ปานกลาง
15. ความครอบคลุมของการ ให้บริการ	23 (3.1)	221 (29.3)	164 (21.8)	284 (37.7)	62 (8.2)	2.81	1.04	ปานกลาง
16. ความปลอดภัยของรถ โดยสาร	19 (2.5)	193 (25.6)	190 (25.2)	275 (36.5)	77 (10.2)	2.73	1.03	ปานกลาง
17. มีระบบการขนส่งสำหรับ ผู้พิการ	17 (2.3)	181 (24.0)	98 (13.0)	202 (26.8)	256 (34.0)	2.33	1.23	น้อย
18. ความแออัดเพื่อของ พนักงานขับรถ	26 (3.4)	201 (26.7)	315 (41.8)	152 (20.2)	60 (8.0)	2.97	0.96	ปานกลาง
19. มีจุดจอดรถที่ปลอดภัย สะดวก	26 (3.4)	210 (27.9)	209 (27.7)	258 (34.2)	51 (6.8)	2.87	1.01	ปานกลาง
20. มีตารางกำหนดเวลาการ เดินรถที่แน่นนอน	25 (3.3)	217 (28.8)	169 (22.4)	283 (37.5)	60 (8.0)	2.81	1.04	ปานกลาง
21. มีระบบให้บริการเสริม	27 (3.6)	198 (26.3)	158 (21.0)	215 (28.5)	156 (20.7)	2.63	1.17	ปานกลาง
22. รถแท็กซี่หรือรถรับจ้าง เข้าถึงได้ไม่แพง	22 (2.9)	188 (24.9)	260 (34.5)	218 (28.9)	66 (8.8)	2.84	0.99	ปานกลาง
23. การบำรุงรักษาสภาพ	22	171	350	173	38	2.95	0.87	ปานกลาง

ถนน	(2.9)	(22.7)	(46.4)	(22.9)	(5.0)			
24. การจัดระบบการจราจร	32	140	450	103	29	3.05	0.80	ปานกลาง
	(4.2)	(18.6)	(59.7)	(13.7)	(3.8)			
25. ถนนปราศจากอุปสรรคต่อการมอง	19	191	326	181	37	2.96	0.88	ปานกลาง
	(2.5)	(25.3)	(43.2)	(24.0)	(4.9)			
26. ไฟสัญญาณจราจรและทางแยกเห็นได้อย่างชัดเจน	19	234	310	149	42	3.05	0.91	ปานกลาง
	(2.5)	(31.0)	(41.0)	(19.8)	(5.6)			
27. ความรู้ความชำนาญของพนักงานขับรถ	16	252	189	222	75	2.88	1.04	ปานกลาง
	(2.1)	(33.4)	(25.1)	(29.4)	(9.9)			
28. ที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุพอเพียง	18	229	250	206	51	2.94	0.97	ปานกลาง
	(2.4)	(30.4)	(33.2)	(27.3)	(6.8)			
29. ที่จอดรถสำหรับผู้พิการพอเพียง	19	194	286	190	65	2.88	0.97	ปานกลาง
	(2.5)	(25.7)	(37.9)	(25.2)	(8.6)			
ภาพรวม	11	226	134	330	53	2.75	1.01	ปานกลาง
	(1.5)	(30.0)	(17.8)	(43.8)	(7.0)			

แผนภูมิที่ 42 แสดงค่าเฉลี่ยของตัวแปรด้านการจราจร การเดินทาง และการขนส่ง

3.3 ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย

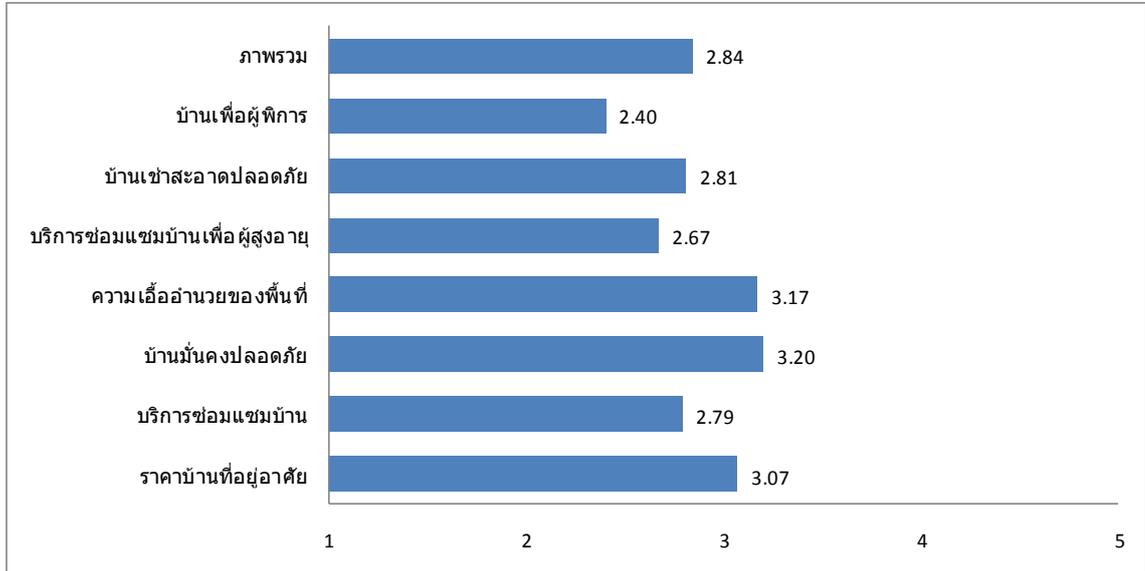
พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพในเมืองหรือสภาพภายในเขตเทศบาลด้านที่อยู่อาศัยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.84$) โดยเฉพาะในด้านการมีบ้านพักผู้พิการ ทุพพลภาพ ในขณะที่ตัวชี้วัดภายในบ้านที่มีความกว้างขวางจะมีค่าสูงที่สุดในปัจจัยนี้

(ดูตารางที่ 55 และแผนภูมิที่ 43)

ตารางที่ 55 ระดับคะแนนของตัวแปรที่อยู่อาศัยในชุมชนเมืองจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาล

ที่อยู่อาศัย (Housing) ในชุมชนเมือง	ระดับการพบเห็น					\bar{X}	SD	ระดับการพบเห็น
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
30. มีบ้านหรือที่อยู่อาศัยในราคาที่เหมาะสม	36 (4.8)	228 (30.2)	264 (35.0)	201 (26.7)	25 (3.3)	3.07	0.94	ปานกลาง
31. มีการให้บริการซ่อมแซมบ้านอย่างเพียงพอ	18 (2.4)	194 (25.7)	199 (26.4)	295 (39.1)	48 (6.4)	2.79	0.97	ปานกลาง
32. สภาพบ้านมีความมั่นคงปลอดภัย	37 (4.9)	255 (33.8)	303 (40.2)	142 (18.8)	17 (2.3)	3.20	0.87	ปานกลาง
33. ภายในบ้าน มีความกว้างพอหรือเอื้อให้เคลื่อนไหว	36 (4.8)	244 (32.4)	303 (40.2)	155 (20.6)	16 (2.1)	3.17	0.88	ปานกลาง
34. มีการบริการซ่อมแซมบ้านให้กับผู้สูงอายุ	26 (3.4)	179 (23.7)	183 (24.3)	251 (33.3)	115 (15.3)	2.67	1.09	ปานกลาง
35. บ้านเช่ามีความสะอาดปลอดภัย	20 (2.7)	150 (19.9)	287 (38.1)	259 (34.4)	38 (5.0)	2.81	0.90	ปานกลาง
36. มีบ้านให้ผู้พิการ ทุพพลภาพ	18 (2.4)	127 (16.8)	185 (24.5)	230 (30.5)	194 (25.7)	2.40	1.11	น้อย
ภาพรวม	25 (3.3)	217 (28.8)	155 (20.6)	326 (43.2)	31 (4.1)	2.84	0.99	ปานกลาง

แผนภูมิที่ 43 แสดงค่าเฉลี่ยของตัวแปรด้านที่อยู่อาศัย

3.4 ปัจจัยด้านโอกาสและการมีส่วนร่วมทางสังคม

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพในเมืองหรือสภาพภายในเขตเทศบาลด้านโอกาสการมีส่วนร่วมในสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.04$) กล่าวคือในประเด็นสิ่งๆ หนึ่ง ด้านการสร้างโอกาสการมีส่วนร่วมในสังคม เช่น การมีการแจ้งข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ มีกิจกรรมที่หลากหลาย จัดให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมได้โดยง่าย การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ไม่มีค่าใช้จ่ายอื่น มีกิจกรรมที่หลากหลาย จัดในช่วงเวลาที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ หรือมีกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ และการมีสถานที่ในการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายจะมีค่าในระดับที่สูง แต่เวทีหรือสถานที่รองรับผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงในการถูกทอดทิ้งยังอยู่ในระดับที่น้อยกว่าเมื่อเทียบกับผู้สูงอายุโดยทั่วไป

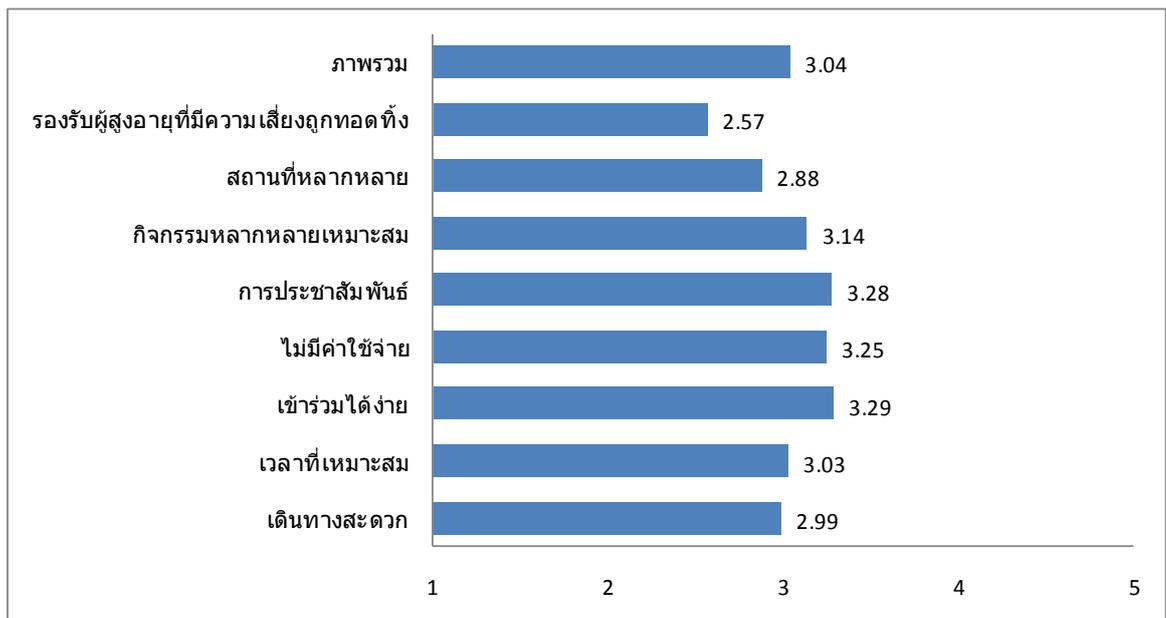
(ดูตารางที่ 56 และแผนภูมิที่ 44)

ตารางที่ 56 ระดับคะแนนของตัวแปรโอกาสการมีส่วนร่วมทางสังคมจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาล

โอกาสในการมีส่วนร่วมทางสังคม (Social Participation)	ระดับการพบเห็น					\bar{X}	SD	ระดับการพบเห็น
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
37. สถานที่จัดกิจกรรมต่างๆ	17	241	245	219	32	2.99	0.93	ปานกลาง

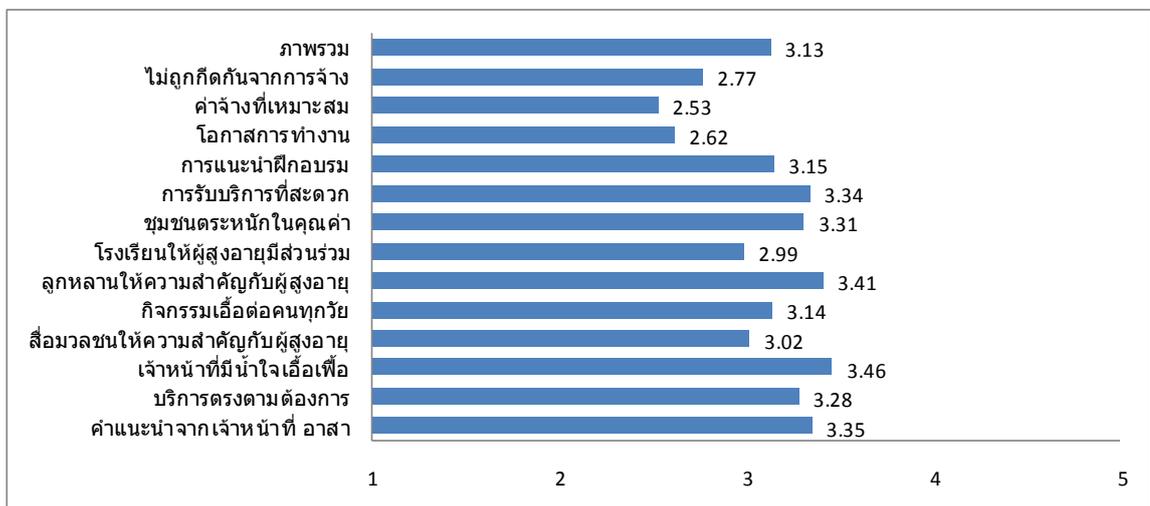
เดินทางได้สะดวก	(2.3)	(32.0)	(32.5)	(29.0)	(4.2)			
38. กิจกรรม จัดในช่วงเวลา ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ	25	197	337	172	23	3.03	0.86	ปานกลาง
(3.3)	(26.1)	(44.7)	(22.8)	(3.1)				
39. กิจกรรมต่าง ๆ จัดให้ ผู้สูงอายุเข้าร่วมได้โดยง่าย	55	249	360	81	20	3.29	0.83	ปานกลาง
(5.8)	(33.0)	(47.7)	(10.7)	(2.7)				
40. กิจกรรมต่างๆ ไม่มี ค่าใช้จ่ายอื่น	38	240	377	73	26	3.25	0.83	ปานกลาง
(5.0)	(31.8)	(50.0)	(9.7)	(3.4)				
41. มีการแจ้งข้อมูลข่าวสาร หรือสื่อสารประชาสัมพันธ์	42	260	343	87	22	3.28	0.85	ปานกลาง
(5.6)	(34.5)	(45.5)	(11.5)	(2.9)				
42. กิจกรรมที่หลากหลาย หรือเหมาะสมกับผู้สูงอายุ	33	254	273	172	22	3.14	0.92	ปานกลาง
(4.4)	(33.7)	(36.2)	(22.8)	(2.9)				
43. มีสถานที่ในการจัด กิจกรรมอย่างหลากหลาย	22	154	324	221	33	2.88	0.88	ปานกลาง
(2.9)	(20.4)	(43.0)	(29.3)	(4.4)				
44. มีเวทีหรือสถานที่รองรับ ผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงในการ ถูกทอดทิ้ง	28	189	170	162	205	2.57	1.23	น้อย
(3.7)	(25.1)	(22.5)	(21.5)	(27.2)				
ภาพรวม	27	233	261	208	25	3.04	0.92	ปานกลาง
(3.6)	(30.9)	(34.6)	(27.6)	(3.3)				

แผนภูมิที่ 44 แสดงค่าเฉลี่ยของตัวแปรด้านโอกาสการมีส่วนร่วมในสังคม

ได้รับความสะดวกในการใช้ บริการจากทั้งภาครัฐและ ภาคธุรกิจ	50 (6.6)	308 (40.8)	267 (35.4)	105 (13.9)	24 (3.2)	3.34	0.91	ปานกลาง
54. มีการแนะนำฝึกอบรม	101 (13.4)	113 (15.0)	376 (49.9)	125 (16.6)	39 (5.2)	3.15	1.01	ปานกลาง
55. มีการส่งเสริมโอกาสให้ ผู้สูงอายุสามารถทำงานได้	83 (11.0)	128 (17.0)	221 (29.3)	297 (39.4)	83 (11.0)	2.62	0.99	ปานกลาง
56. มีค่าจ้างที่เหมาะสม สำหรับผู้สูงอายุที่ทำงาน	23 (3.1)	92 (12.2)	247 (32.8)	293 (38.9)	99 (13.1)	2.53	0.97	น้อย
57. ไม่มีการรังเกียจ หรือ สร้างเงื่อนไขข้อจำกัดเพื่อกีด กันผู้สูงอายุจากการจ้างงาน	26 (3.4)	207 (27.5)	175 (23.2)	262 (34.7)	84 (11.1)	2.77	1.07	ปานกลาง
ภาพรวม	31 (4.1)	302 (40.1)	188 (24.9)	202 (26.8)	31 (4.1)	3.13	0.99	ปานกลาง

แผนภูมิที่ 45 แสดงค่าเฉลี่ยของตัวแปรด้านการยอมรับและการมีสังกัดในสังคม

3.6 ตัวแปรด้านการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการมีงานทำ

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพในเมืองหรือสภาพภายในเขตเทศบาลด้านการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการมีงานทำ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.50$)

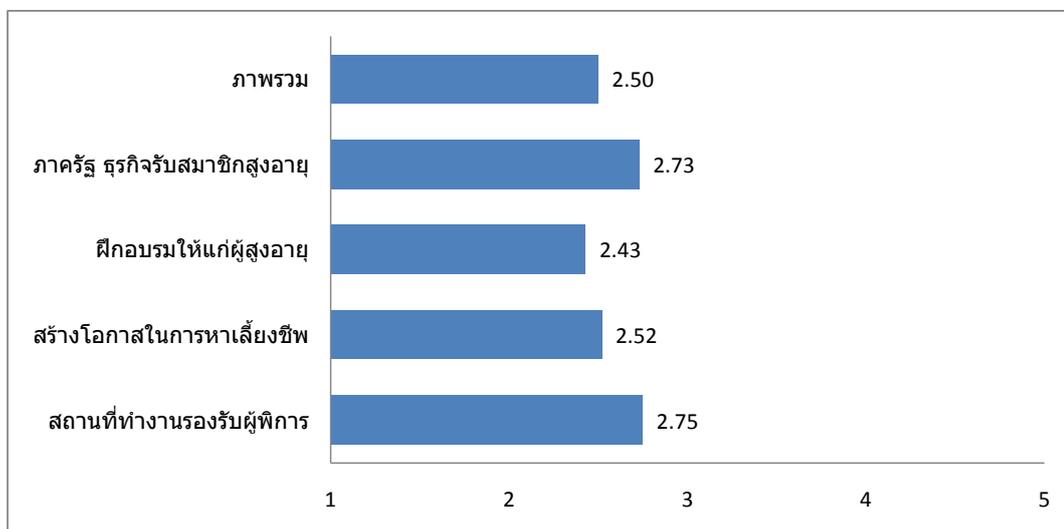
ตัวแปรในหมวดนี้จะเน้นหนักการกระตุ้นให้เกิดผู้สูงอายุที่แข็งแรงและมีคุณภาพซึ่งโดยภาพรวมจะมีคะแนนในระดับที่ค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับคะแนนเฉลี่ยจากปัจจัยอื่นๆ กล่าวคือยังขาดทั้งการปรับสถานที่ทำงานเพื่อให้สามารถรองรับผู้พิการ ทุพพลภาพ, ยังบกพร่องในด้านการส่งเสริมหรือสร้างโอกาสให้ผู้สูงอายุสามารถหาเลี้ยงตัวเองได้ ตลอดจนยังขาดการฝึกอบรมให้แก่ผู้เกษียณอายุ รวมทั้งยังอ่อนแอการกระตุ้นให้องค์กรทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน รวมทั้งภาคประชาชนให้รับสมาชิกที่เป็นผู้สูงอายุเข้าทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีความพิการอยู่ด้วย ซึ่งสะท้อนว่าสังคมในภูมิภาคนี้ไม่นิยมหรือไม่ได้เน้นหนักที่จะกระตุ้นให้ผู้สูงอายุหรือผู้พิการได้ทำงานหรือมีส่วนร่วมในสังคมในฐานะพลเมือง

(ดูตารางที่ 58 และแผนภูมิที่ 46)

ตารางที่ 58 ระดับคะแนนของตัวแปรการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการมีงานทำจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาล

การมีส่วนร่วมในฐานะ พลเมืองและการมีงานทำ (Civic Participation And Employment)	ระดับการพบเห็น					\bar{X}	SD	ระดับ การพบ เห็น
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
58. สถานที่ทำงานมีการ ปรับสภาพเพื่อให้งาน รองรับผู้พิการ ทุพพลภาพ	37 (4.9)	196 (26.0)	187 (24.8)	210 (27.9)	124 (16.4)	2.75	1.15	ปานกลาง
59. มีการส่งเสริม หรือสร้าง โอกาสให้ผู้สูงอายุสามารถหา เลี้ยงตัวเองได้	20 (2.7)	119 (15.8)	211 (28.0)	287 (38.1)	117 (15.5)	2.52	1.02	น้อย
60. มีการฝึกอบรมให้แก่ผู้ เกษียณอายุ	16 (2.1)	102 (13.5)	216 (28.6)	273 (36.2)	147 (19.5)	2.43	1.02	น้อย
61. มีการกระตุ้นให้องค์กรทั้ง ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน รวมทั้งภาคประชาชนให้รับ สมาชิกที่เป็นผู้สูงอายุ	32 (4.2)	129 (17.1)	274 (36.3)	246 (32.6)	73 (9.7)	2.73	0.99	ปานกลาง
ภาพรวม	41 (5.4)	105 (13.9)	196 (26.0)	262 (34.7)	150 (19.9)	2.50	1.12	น้อย

แผนภูมิที่ 46 แสดงค่าเฉลี่ยของตัวแปรด้านการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการมึงานทำ

3.7 ตัวแปรด้านสารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพในเมืองหรือสภาพภายในเขตเทศบาลด้านสารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.02$)

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในส่วนรายการก็จะพบว่าทำให้บริการเอื้อและเป็นมิตร การติดต่อสื่อสารด้วยช่องทางพื้นฐานหรือแบบดั้งเดิมเช่นการติดต่อแบบปากต่อปาก การรับสารจากหอกระจายข่าวมีค่าคะแนนที่สูง ในขณะที่ผู้สูงอายุในภูมิภาคนี้ยังใช้ช่องทางอินเทอร์เน็ตหรือวิธีการอื่นน้อยอยู่ เช่นเดียวกันกับช่องทางการติดต่อสื่อสารสำหรับผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงในการถูกทอดทิ้งยังมีในระดับที่ต่ำเมื่อเทียบกับผู้สูงอายุโดยทั่วไป

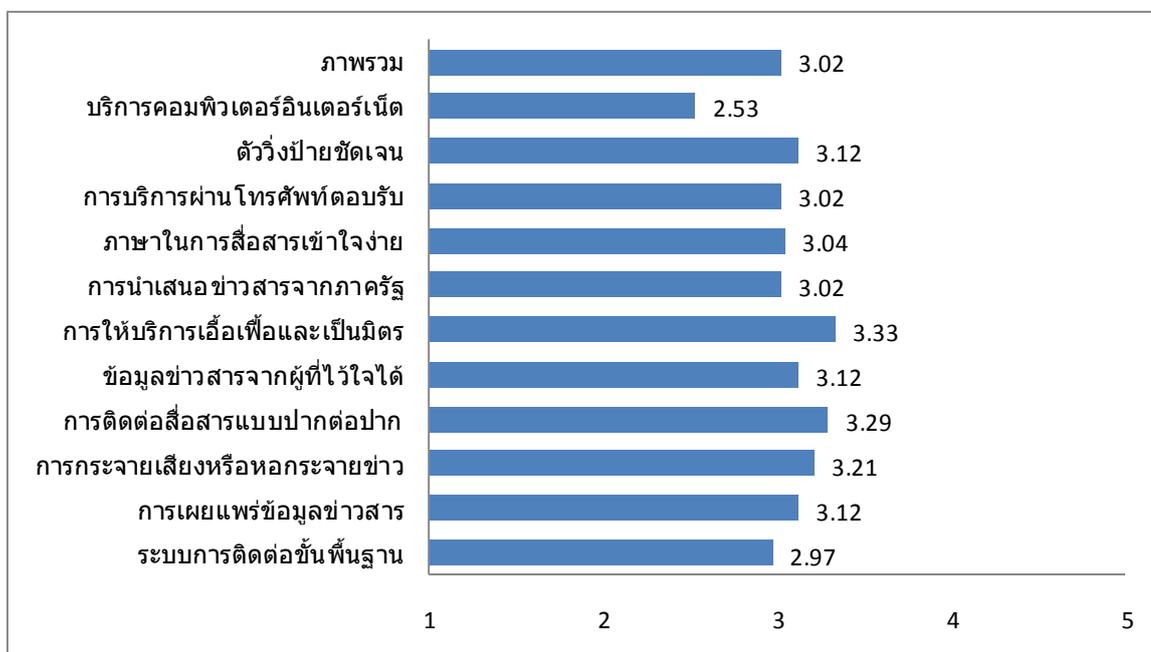
(ดูตารางที่ 59 และแผนภูมิที่ 47)

ตารางที่ 59 ระดับคะแนนของตัวแปรสารสนเทศและการติดต่อสื่อสารจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาล

สารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร (Communication And Information)	ระดับการพบเห็น					\bar{X}	SD	ระดับการพบเห็น
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
62. มีระบบการติดต่อขั้นพื้นฐาน	42 (5.6)	221 (29.3)	231 (30.6)	192 (25.5)	68 (9.0)	2.97	1.07	ปานกลาง

63. มีการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารอย่างกว้างขวาง	63	213	262	182	34	3.12	0.93	ปานกลาง
	(8.4)	(28.2)	(34.7)	(24.1)	(4.5)			
64. มีการกระจายเสียง หรือ หอกระจายข่าว	41	249	318	120	26	3.21	2.30	ปานกลาง
	(5.4)	(33.0)	(42.2)	(15.9)	(3.4)			
65. มีการติดต่อสื่อสารแบบ ปากต่อปาก	56	249	344	75	30	3.29	0.64	ปานกลาง
	(7.4)	(33.0)	(45.6)	(9.9)	(4.0)			
66. ผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงใน การถูกทอดทิ้งก็ได้รับข้อมูล ข่าวสารจากผู้ที่สามารถ ไว้วางใจ	50	209	303	163	29	3.12	2.23	ปานกลาง
	(6.6)	(27.7)	(40.2)	(21.6)	(3.8)			
67. มีการให้บริการอย่าง เอื้อเฟื้อ เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ	68	242	331	98	15	3.33	0.77	ปานกลาง
	(9.0)	(32.1)	(43.9)	(13.0)	(2.0)			
68. มีการนำเสนอข่าวสาร ทางสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์จาก ภาครัฐ	53	206	226	239	30	3.02	1.02	ปานกลาง
	(7.0)	(27.3)	(30.0)	(31.7)	(4.0)			
69. สิ่งพิมพ์และข้อความมี ภาษาที่เข้าใจง่าย กระชับ	57	182	277	210	28	3.04	0.95	ปานกลาง
	(7.6)	(24.1)	(36.7)	(27.9)	(3.7)			
70. การบริการโทรศัพท์แบบ ตอบรับจากส่วนราชการหรือ ภาคเอกชน จะพูดซ้ำ ๆ ซัด	50	168	326	167	43	3.02	0.93	ปานกลาง
	(6.5)	(22.3)	(43.2)	(22.1)	(5.7)			
71. ตัววิ่งหรือตัวหนังสือตาม ป้ายในที่สาธารณะ ชัดเจน	52	175	371	120	36	3.12	0.79	ปานกลาง
	(6.9)	(23.2)	(49.2)	(15.9)	(4.8)			
72. มีบริการคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตที่ราคาถูก	53	136	137	257	171	2.53	1.31	น้อย
	(7.0)	(18.0)	(18.2)	(34.1)	(22.7)			
ภาพรวม	55	211	220	233	35	3.02	0.98	ปานกลาง
	(7.3)	(28.0)	(29.2)	(30.9)	(4.6)			

แผนภูมิที่ 47 แสดงค่าเฉลี่ยของตัวแปรด้านสารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร

3.8 ตัวแปรด้านชุมชนและการบริการสุขภาพ

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพในเมืองหรือสภาพภายในเขตเทศบาลด้านการสนับสนุนจากชุมชนและการบริการสุขภาพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.37$) และเมื่อพิจารณาในส่วนรายการรายละเอียดก็จะพบว่าผู้สูงอายุยังเห็นว่ายังขาดในเรื่องบ้านพักผู้สูงอายุ อุปกรณ์ด้านสุขภาพ และยังคงต้องการวางแผนกรณีฉุกเฉินของเมือง ในขณะที่ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในปัจจัยการได้รับการบริการสาธารณสุขทั้งในเชิงป้องกันและการแก้ไข การแจ้งข่าวสารด้านสาธารณสุข การบริการสุขภาพในชุมชน ความสุขภาพ การให้บริการฟรีในระดับที่มาก โดยเฉพาะปัจจัยความพึงพอใจในด้านการมีสุสานและฌาปนสถานที่เหมาะสมจะสูงที่สุดเมื่อเทียบกับทั้งหมด

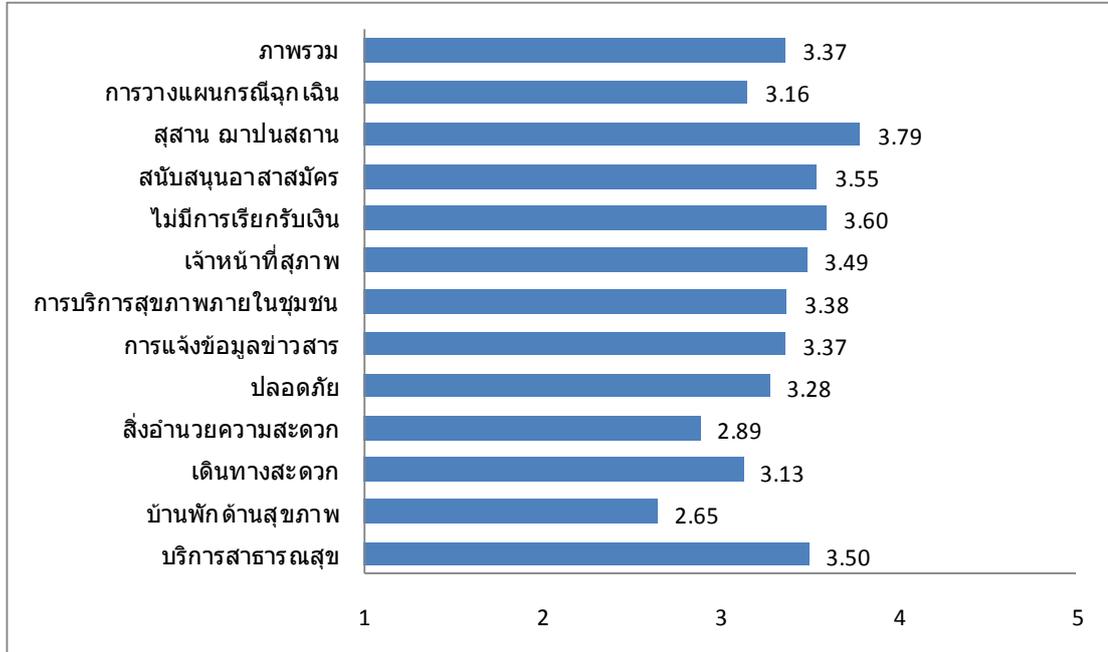
(ดูตารางที่ 60 และแผนภูมิที่ 48)

ตารางที่ 60 ระดับคะแนนของตัวแปรการสนับสนุนจากชุมชนและการบริการสุขภาพจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาล

การสนับสนุนจากชุมชนและ	ระดับการพบเห็น					\bar{X}	SD	ระดับการพบเห็น
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
การบริการสุขภาพ (Community Support and Health Services)								
73. การบริการสาธารณสุข	94	332	206	103	19	3.50	0.96	มาก
มีทั้งป้องกันและรักษา	(12.5)	(44.0)	(27.3)	(13.7)	(2.5)			

74. มีบ้านพักที่ให้บริการด้าน สุขภาพ	25 (3.3)	240 (31.8)	141 (18.7)	143 (19.0)	205 (27.2)	2.65	1.27	ปานกลาง
75. มีสถานบริการสุขภาพที่ เดินทางไปได้โดยสะดวก	41 (5.4)	290 (38.5)	181 (24.0)	208 (27.6)	34 (4.5)	3.13	1.02	ปานกลาง
76. มีสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ออกแบบมาเพื่อผู้สูงอายุ	29 (3.8)	246 (32.6)	166 (22.0)	242 (32.1)	71 (9.4)	2.89	1.08	ปานกลาง
77. สิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการสาธารณสุขและการ บริการชุมชนปลอดภัย	42 (5.6)	289 (38.3)	283 (37.5)	119 (15.8)	21 (2.8)	3.28	0.89	ปานกลาง
78. มีการแจ้งข้อมูลข่าวสาร ที่ชัดเจนแก่ผู้สูงอายุ	43 (5.7)	319 (42.3)	287 (38.1)	81 (10.7)	24 (3.2)	3.37	0.87	ปานกลาง
79. ภายในชุมชนมีการ จัดการการบริการสุขภาพที่ดี	79 (10.5)	277 (36.7)	268 (35.5)	111 (14.7)	19 (2.5)	3.38	0.94	ปานกลาง
80. เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการ ผู้สูงอายุ สุภาพเอื้อเพื่อ	66 (8.8)	331 (43.9)	279 (37.0)	59 (7.8)	19 (2.5)	3.49	0.86	มาก
81. การให้บริการสุขภาพใน ชุมชนไม่มีการเรียกรับเงิน	176 (23.3)	247 (32.8)	205 (27.2)	108 (14.3)	18 (2.4)	3.60	1.07	มาก
82. มีการสนับสนุนให้มี อาสาสมัครทุกเพศ ทุกวัย	120 (15.9)	287 (38.1)	250 (33.2)	80 (10.6)	17 (2.3)	3.55	0.97	มาก
83. มี สุสาน หรือ ฌาปน สถานอย่างเพียงพอ	223 (29.6)	225 (29.8)	239 (31.7)	55 (7.3)	12 (1.6)	3.79	1.00	มาก
84. ชุมชนมีการวางแผน รองรับสภาวะฉุกเฉิน	113 (15.0)	243 (32.2)	142 (18.8)	163 (21.6)	93 (12.3)	3.16	1.27	ปานกลาง
ภาพรวม	114 (15.1)	262 (34.7)	186 (24.7)	176 (23.3)	16 (2.1)	3.37	1.06	ปานกลาง

แผนภูมิที่ 48 แสดงค่าเฉลี่ยของตัวแปรด้านการสนับสนุนจากชุมชนและการบริการสุขภาพ

3.9 ผลโดยภาพรวม

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่าเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ อยู่ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.94$) โดยมีคะแนนสูงสุดในด้านความเป็นชุมชนและการบริการด้านสุขภาพ ($\bar{x} = 3.37$) การยอมรับและการมีสิ่งกีดขวางสังคม ($\bar{x} = 3.13$) สารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร ($\bar{x} = 3.02$) อาคารและพื้นที่สาธารณะ ($\bar{x} = 2.89$) ที่อยู่อาศัย ($\bar{x} = 2.84$) เดินทางและการขนส่ง ($\bar{x} = 2.75$) ส่วนที่ได้คะแนนต่ำสุดคือด้านการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงาน ($\bar{x} = 2.50$)

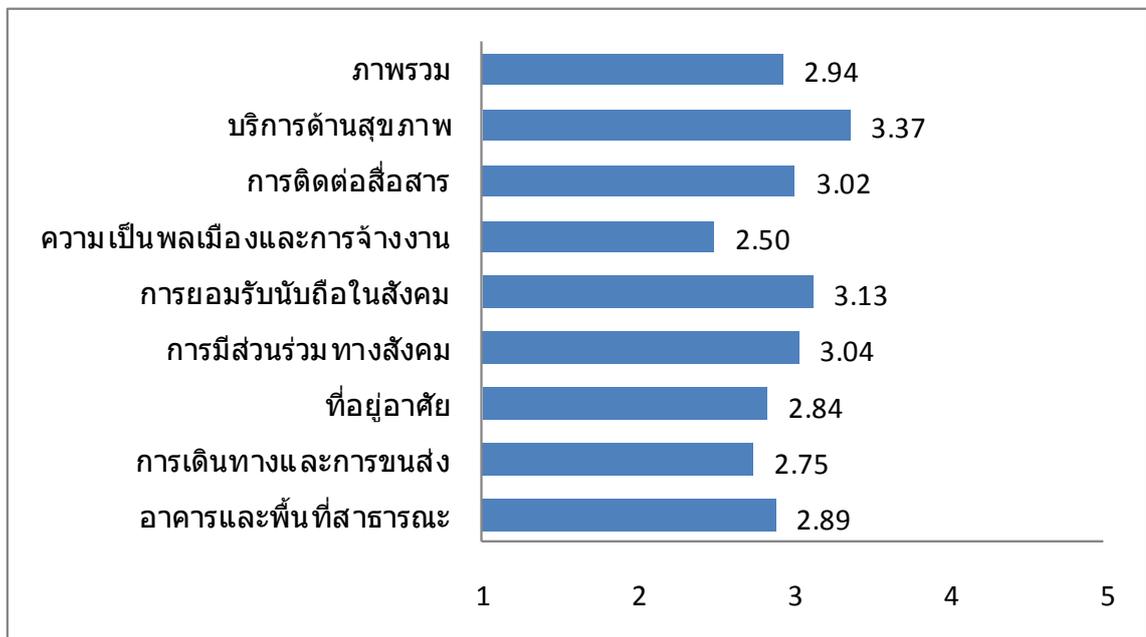
(ดูตารางที่ 61 และแผนภูมิที่ 49)

ตารางที่ 61 ระดับคะแนนของตัวชี้วัดเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาล

ตัวชี้วัด	ค่าเฉลี่ย	ระดับการพบเห็น
1. อาคารและพื้นที่สาธารณะ	2.89	ปานกลาง
2. การเดินทางและการขนส่ง	2.75	ปานกลาง
3. ที่อยู่อาศัย	2.84	ปานกลาง
4. การมีส่วนร่วมทางสังคม	3.04	ปานกลาง

5. การยอมรับนับถือจากคนในสังคม	3.13	ปานกลาง
6. การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงาน	2.50	น้อย
7. สารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร	3.02	ปานกลาง
8. ความเป็นชุมชนและการบริการด้านสุขภาพ	3.37	ปานกลาง
ภาพรวม	2.94	ปานกลาง

แผนภูมิที่ 49 แสดงค่าเฉลี่ยของตัวชี้วัดเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาล

4. การเปรียบเทียบข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างของเมือง 2 เมืองในภาคเหนือ

จากการที่คณะผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาลของจังหวัดลำพูน และจังหวัดอุทัยธานี เพื่อเป็นตัวแทนที่เป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเมืองหรือเทศบาลในภาคเหนือ โดยมีจำนวนตัวอย่างของจังหวัดลำพูน 381 คนและจังหวัดอุทัยธานี 373 คนนั้น เพื่อเป็นการเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างภายในภูมิภาค ผู้วิจัยขอสรุปประเด็นสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

4.1 เพศ

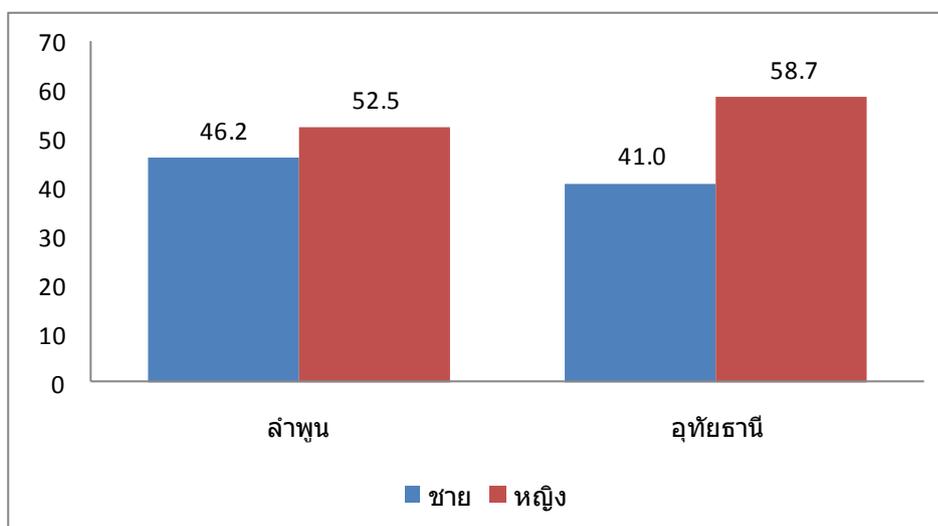
พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาลมีสัดส่วนของเพศหญิงมีมากกว่าเพศชาย ในทั้งสองจังหวัด ซึ่งสอดคล้องกับสัดส่วนของหญิง ชาย ทั่วประเทศ และสอดคล้องกับสัดส่วนผู้สูงอายุ หญิง ชาย ที่ออกมาตอบแบบสอบถามในทุกภูมิภาค

(ดูตารางที่ 62 และแผนภูมิที่ 50)

ตารางที่ 62 เปรียบเทียบร้อยละของเพศ

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง		ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง	
		ลำพูน	อุทัยธานี
เพศ	ชาย	46.2	41.0
	หญิง	52.5	58.7
	ไม่ระบุ	1.3	0.3
รวม		100.0	100.0

แผนภูมิที่ 50 เปรียบเทียบร้อยละของเพศ

4.2 อายุ

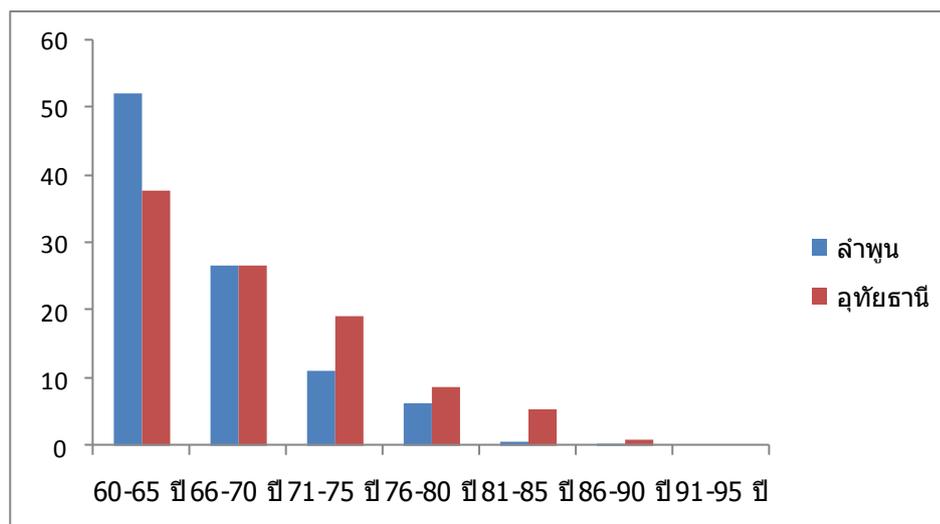
พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาลมีสัดส่วนของผู้ที่มีอายุ 60-65 มากกว่าช่วงอายุอื่น ๆ ในทั้งสองจังหวัด และเมื่อรวมผู้สูงอายุตั้งแต่ 60-70 อันถือว่าเป็นกลุ่มที่แข่งขันที่สุดเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่นจะมีถึงกว่าร้อยละ 70

(ดูตารางที่ 63 และแผนภูมิที่ 51)

ตารางที่ 63 เปรียบเทียบร้อยละของอายุ

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง	
	ลำพูน	อุทัยธานี
อายุ 60-65 ปี	52.2	37.8
66-70 ปี	26.8	26.8
71-75 ปี	11.0	19.3
76-80 ปี	6.3	8.8
81-85 ปี	0.5	5.4
86-90 ปี	0.3	0.8
91-95 ปี	0.0	0.0
ไม่ระบุ	2.9	1.1
รวม	100.0	100.0

แผนภูมิที่ 51 เปรียบเทียบร้อยละของอายุ

4.3 การศึกษา

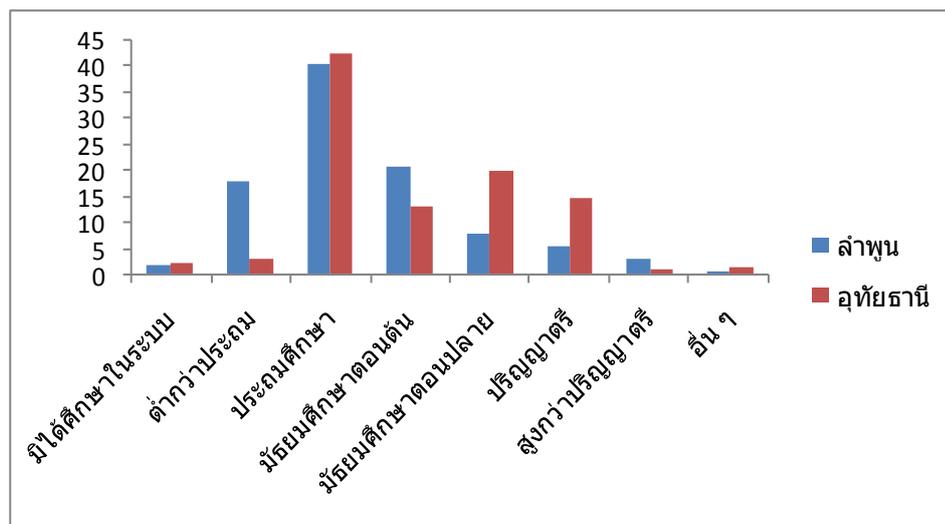
พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาลมีสัดส่วนของผู้ที่มีอายุ การศึกษาระดับประถมศึกษา มากกว่าระดับอื่น ๆ ในทั้งสองจังหวัด ในขณะที่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองลำพูนจะมีระดับการศึกษาที่เกินกว่าชั้นประถมโดยรวมแล้วน้อยกว่าอุทัยธานี

(ดูตารางที่ 64 และแผนภูมิที่ 52)

ตารางที่ 64 เปรียบเทียบร้อยละของการศึกษา

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง	
	ลำพูน	อุทัยธานี
การศึกษา		
มิได้ศึกษาในระบบ	2.1	2.4
ต่ำกว่าประถม	18.1	3.2
ประถมศึกษา	40.7	42.4
มัธยมศึกษาตอนต้น	20.7	13.1
มัธยมศึกษาตอนปลาย	8.1	20.1
ปริญญาตรี	5.8	15.0
สูงกว่าปริญญาตรี	3.4	1.3
อื่น ๆ	0.8	1.6
ไม่ระบุ	0.3	0.8
รวม	100.0	100.0

แผนภูมิที่ 52 เปรียบเทียบร้อยละของการศึกษา

4.4 อาชีพ

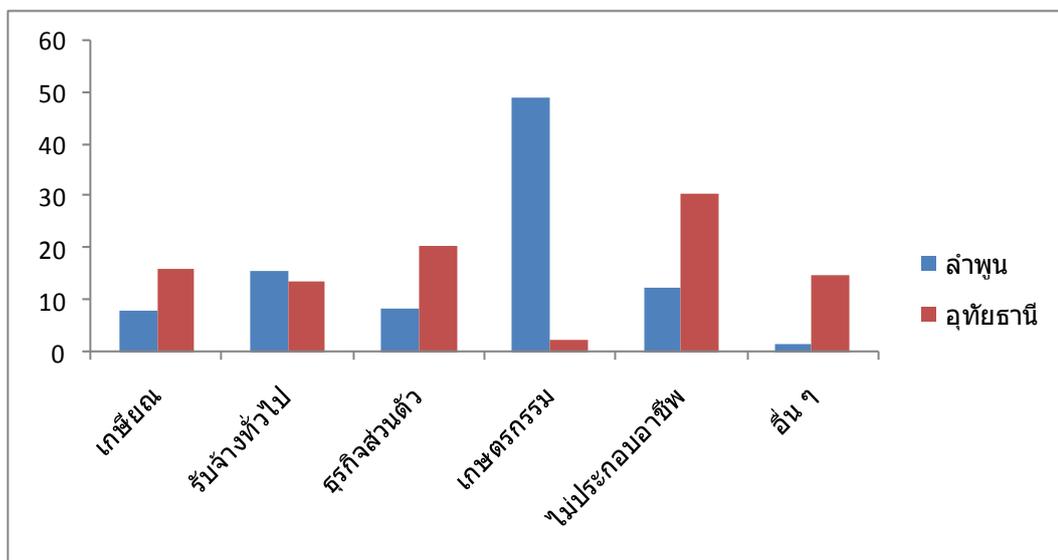
พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาลในจังหวัดลำพูนมีสัดส่วนของผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด ในขณะที่ในจังหวัดอุทัยธานีมีสัดส่วนของผู้ไม่ประกอบอาชีพหลังอายุ 60 ปีมากที่สุด

(ดูตารางที่ 65 และแผนภูมิที่ 53)

ตารางที่ 65 เปรียบเทียบร้อยละของอาชีพ

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง	
	ลำพูน	อุทัยธานี
อาชีพ		
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจเกษียณ	8.1	16.1
รับจ้างทั่วไป	15.7	13.7
ธุรกิจส่วนตัว	8.4	20.6
เกษตรกรรม	49.1	2.4
ไม่ประกอบอาชีพ	12.6	30.8
อื่น ๆ	1.6	14.7
ไม่ระบุ	4.5	1.6
รวม	100.0	100.0

แผนภูมิที่ 53 เปรียบเทียบร้อยละของอาชีพ

4.5 รายได้

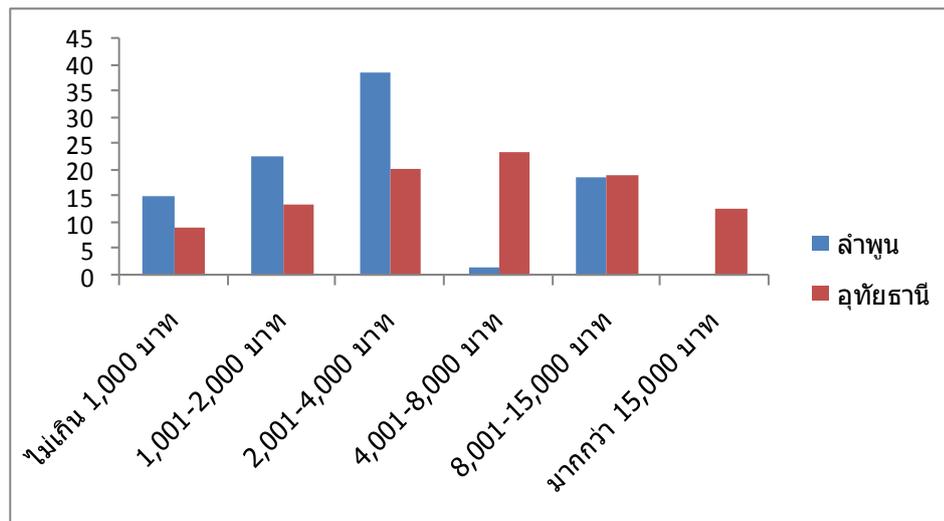
พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาลในจังหวัดลำพูนมีสัดส่วนของผู้มีรายได้ต่อเดือนในช่วงต่ำสุดคือไม่เกิน 1,000 บาท ไปจนถึงรายได้ในกลุ่ม 2,001-4,000 บาทมากที่สุดคือรวมแล้วกว่าร้อยละ 75 ในขณะที่ในจังหวัดอุทัยธานีมีสัดส่วนของผู้มีรายได้ตั้งแต่ในช่วง 4,001-8,000 บาท ไปจนถึงมากกว่า 15,000 มากกว่าลำพูนคือกว่าร้อยละ 65

(ดูตารางที่ 66 และแผนภูมิที่ 54)

ตารางที่ 66 เปรียบเทียบร้อยละของรายได้

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง	
	ลำพูน	อุทัยธานี
รายได้		
ไม่เกิน 1,000 บาท	15.0	9.1
1,001-2,000 บาท	22.6	13.4
2,001-4,000 บาท	38.8	20.4
4,001-8,000 บาท	1.6	23.6
8,001-15,000 บาท	18.9	19.3
มากกว่า 15,000 บาท	0.0	12.9
ไม่ระบุ	3.1	1.3
รวม	100.0	100.0

แผนภูมิที่ 54 เปรียบเทียบร้อยละของรายได้

5. การเปรียบเทียบปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อมของเมืองที่รองรับสังคมผู้สูงอายุ

จากการเปรียบเทียบข้อมูลตัวแปรด้านสภาวะแวดล้อมที่รองรับสังคมผู้สูงอายุพบว่า

- 1) ในประเด็นด้านอาคารและสถานที่ จังหวัดลำพูนอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่จังหวัดอุทัยธานีอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย
- 2) ในประเด็นด้านการเดินทางและการขนส่ง จังหวัดลำพูนอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่จังหวัดอุทัยธานีอยู่ในระดับน้อย
- 3) ในประเด็นด้านที่อยู่อาศัย จังหวัดลำพูนอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่จังหวัดอุทัยธานีอยู่ในระดับน้อย
- 4) ในประเด็นด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม จังหวัดลำพูนอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ในขณะที่จังหวัดอุทัยธานีอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย
- 5) ในประเด็นด้านการยอมรับนับถือจากคนในสังคม จังหวัดลำพูนอยู่ในระดับมาก ในขณะที่จังหวัดตราดอยู่ในระดับปานกลาง
- 6) ในประเด็นด้านการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงาน จังหวัดลำพูนอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่จังหวัดอุทัยธานีอยู่ในระดับน้อย
- 7) ในประเด็นด้านสารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร จังหวัดลำพูนอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ในขณะที่จังหวัดอุทัยธานีอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย
- 8) ในประเด็นด้านความเป็นชุมชนและการบริการด้านสุขภาพ จังหวัดลำพูนอยู่ในระดับปานกลาง

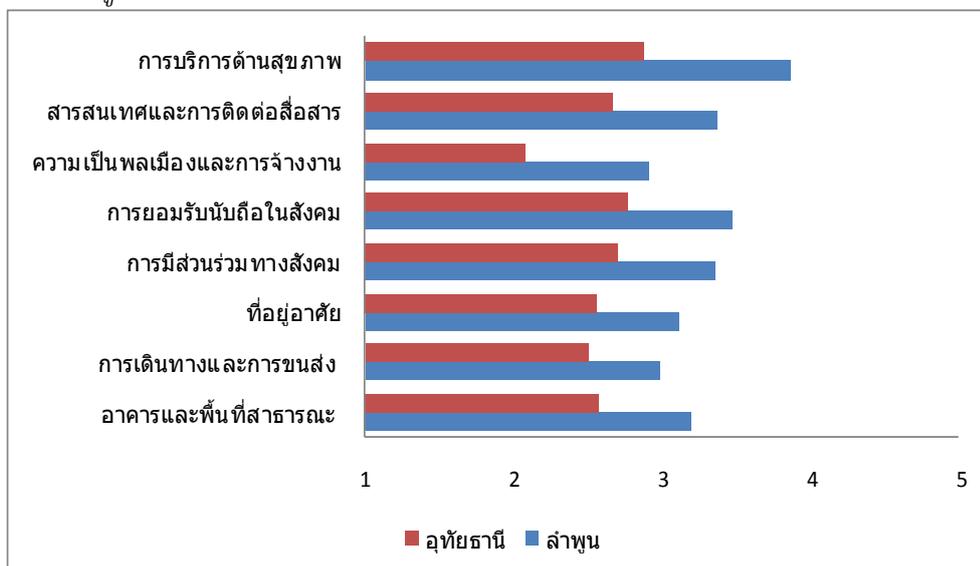
โดยสรุปภาพรวมการจัดการสังคมผู้สูงอายุภายใต้ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุเมื่อเปรียบเทียบแล้วในเขตเทศบาลเมืองลำพูนมีระดับการจัดการที่เป็นที่พึงพอใจของผู้สูงอายุมากกว่าเมื่อเทียบกับระดับความพึงพอใจในการจัดการสังคมผู้สูงอายุในทัศนะของผู้สูงอายุในจังหวัดอุทัยธานี ทั้งๆที่ตามปกติจังหวัดอุทัยธานีจะมีจุดเด่นในด้านสภาวะแวดล้อมและสังคมที่น่าอยู่ เนื่องจากเป็นเมืองขนาดเล็กไม่แออัดและมีการขยายตัวของเมืองค่อนข้างช้าเนื่องจากมิใช่เป็นเมืองผ่านหรือเอื้อต่อการเปิดรับวัฒนธรรมจากภายนอก ดังเช่นหลายจังหวัด อย่างไรก็ตาม อาจเป็นไปได้ว่าในช่วงเวลาที่ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลเป็นช่วงที่จังหวัดอุทัยธานีอยู่ในระหว่างการฟื้นฟูบูรณะเมืองซึ่งได้รับผลกระทบจากอุทกภัยในปี 2554 ยาวนานกว่า 2 เดือน จึงอาจส่งผลต่อระดับความพึงพอใจในปัจจัยต่างๆ

(ดูตารางที่ 67 และแผนภูมิที่ 55-56)

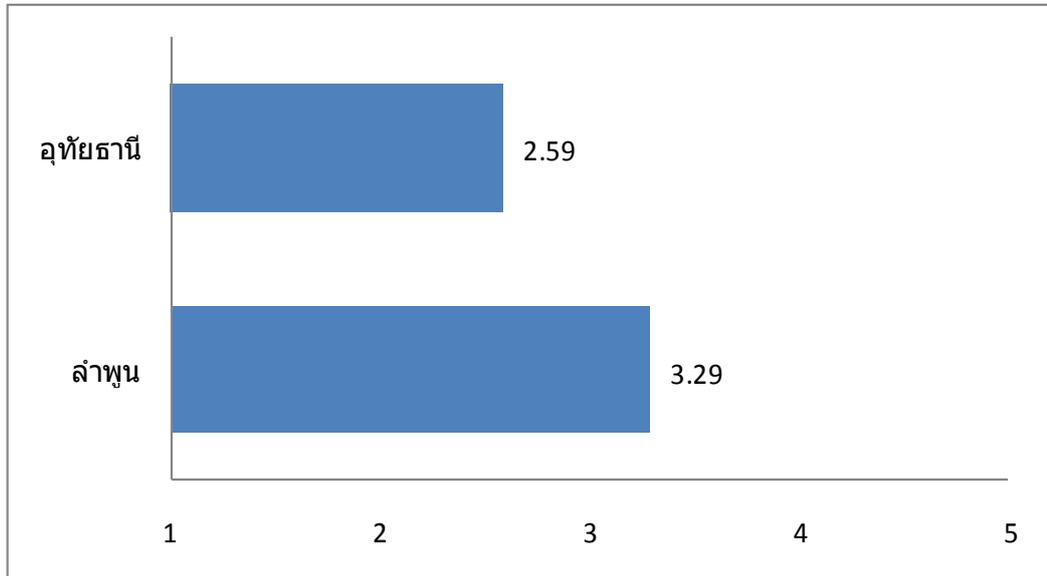
ตารางที่ 67 เปรียบเทียบระดับคะแนนของตัวแปรทั้ง 8 ตัวของเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาลในแต่ละจังหวัดของภูมิภาค

เมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ	จังหวัด	
	ลำพูน	อุทัยธานี
(1) ประเด็นที่ผู้สูงอายุเกี่ยวข้องในด้านอาคารและพื้นที่สาธารณะ	3.20	2.57
(2) ประเด็นที่ผู้สูงอายุเกี่ยวข้องในด้านการเดินทางและการขนส่ง	2.99	2.50
(3) ประเด็นที่ผู้สูงอายุเกี่ยวข้องในด้านที่อยู่อาศัย	3.12	2.56
(4) ประเด็นที่ผู้สูงอายุเกี่ยวข้องในด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม	3.36	2.71
(5) ประเด็นที่ผู้สูงอายุเกี่ยวข้องในด้านการยอมรับนับถือและการนับรวมจากคนในสังคม	3.48	2.78
(6) ประเด็นที่ผู้สูงอายุเกี่ยวข้องในด้านการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงาน	2.92	2.08
(7) ประเด็นที่ผู้สูงอายุเกี่ยวข้องในด้านสารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร	3.37	2.67
(8) ประเด็นที่ผู้สูงอายุเกี่ยวข้องในด้านความเป็นชุมชนและการบริการด้านสุขภาพ	3.86	2.88
ภาพรวม	3.29	2.59
ระดับคะแนน	ปานกลาง	น้อย

แผนภูมิที่ 55 เปรียบเทียบระดับคะแนนของตัวแปรทั้ง 8 ตัวของเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลในภาคเหนือ

แผนภูมิที่ 56 เปรียบเทียบระดับคะแนนเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุจากกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเทศบาลของแต่ละจังหวัดในแต่ละภูมิภาค

บทที่ 3

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในจังหวัดลำพูนและจังหวัดอุทัยธานี โดยการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้นำและผู้บริหารงานของหน่วยงานจังหวัดละ 3 คน การสนทนากลุ่มโดยมีตัวแทนภาคีต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการผู้สูงอายุของเมืองเข้าร่วมประชุม 9 คนสำหรับลำพูนและ 10 คนสำหรับจังหวัดอุทัยธานี ตลอดจนการเข้าไปสังเกตการณ์และสำรวจเพื่อทราบและเข้าใจในปรากฏการณ์และข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองลำพูนและเทศบาลเมืองอุทัยธานีอันเป็นตัวแทนของเมืองในภาคเหนือ ทั้งในเชิงปัจจัยหรือข้อเท็จจริงที่เป็นองค์ประกอบของเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ เพื่อที่จะวิเคราะห์ถึงขีดความสามารถของเทศบาลรวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดในการจัดการสังคมผู้สูงอายุเพื่อที่จะนำไปสู่เมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในภาคเหนือ ซึ่งปรากฏผลดังนี้

3.1 อาคารและพื้นที่สาธารณะ

กรณีจังหวัดลำพูนมีการปรับพื้นที่สาธารณะในเมืองให้เอื้อต่อการเข้าไปใช้งานของผู้สูงอายุ เช่น การสร้างทางลาดสำหรับรถเข็นผู้สูงอายุและผู้พิการ ปรับทางเดินเท้าริมถนนเรียบแม่น้ำปิงปรับโรงภาพยนตร์เก่าให้เป็นที่พบปะสังสรรค์และออกกำลังกายของผู้สูงอายุและประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งเน้นหนักไปในพื้นที่เรียบแม่น้ำปิงแต่พื้นที่อื่นภายในชุมชนเมือง เทศบาลยังไม่ได้ดำเนินการ เช่นเดียวกับห้องน้ำของผู้พิการและผู้สูงอายุที่มีอุปกรณ์สำหรับความสะดวกและปลอดภัยยังมีไม่มากนัก ซึ่งสภาพปัญหาเชิงกายภาพเช่นนี้เทศบาลหรือท้องถิ่นสามารถทำได้ แต่การจัดการในเชิงความร่วมมือที่จะสร้างองค์กรผู้สูงอายุให้เข้มแข็งเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจำเป็นที่จะต้องอาศัยความร่วมมือ โดยเฉพาะองค์กรผู้สูงอายุเอง และท้องถิ่นเป็นผู้สนับสนุนทางด้านงบประมาณ อย่างไรก็ตามในเมืองจะมีพื้นที่ทางสังคมและเทศบาลก็จัดพื้นที่ทางกายภาพเพื่อรองรับผู้สูงอายุค่อนข้างมาก

ภาพที่ 27 เทศบาลเมืองลำพูนปรับทางเดินเท้าในถนนบางสายเพื่อรองรับผู้พิการและผู้สูงอายุ

“ปัจจุบันเรื่องที่เขานึกถึงผู้สูงอายุ ก็เรื่องบริการ เรื่องสุขภาพ แต่ไม่ใช่เป็นการรักษาสุขภาพ คือหนึ่งมีรถไฟฟ้ามารับผู้ป่วย ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นผู้สูงอายุ จากในเขตเทศบาลไปยังสถานีอนามัยของเทศบาล สถานีอนามัยของเทศบาลก็จะมีหมอ มีผู้เชี่ยวชาญมาประจำ จะมีรถไปรับเป็นประจำทุกวันทั้งเช้าบ่าย สอง เขาเปิดแพทย์ทางเลือก นวดสมุนไพร นวดแผนโบราณ ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะไปใช้บริการ 3.เขาตั้งชมรมผู้สูงอายุของชุมชนแต่ละชุมชน เขาก็ให้ทุนในการให้ผู้สูงอายุทำกิจกรรม ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมการออกกำลังกาย เกี่ยวกับสุขภาพ ส่วนใหญ่ที่เห็นก็จะเป็นการออกกำลังกายโดยใช้หมุ่นยาง การออกกำลังกายแบบชี่กง” (การสัมภาษณ์เจาะลึกในจังหวัดลำพูน, 24 ก.ย. 2554)

กรณีของเมืองอุทัยธานี ก่อนหน้านั้นเทศบาลได้มีโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และสภาวะแวดล้อมของเมืองโดยโยกย้ายพื้นที่ย่านตลาดริมน้ำซึ่งเป็นตลาดเช้าแบบพื้นบ้านออกไปที่อื่นแล้วปรับปรุงพื้นที่ให้ดังกล่าวให้เป็นที่สาธารณะประโยชน์แบบเอนกประสงค์แบบทันสมัยที่สร้างด้วยงบประมาณค่อนข้างมากซึ่งการปรับปรุงดังกล่าวอาจมีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของผู้คนในระยะแรก แต่เมื่อเทศบาลได้จัดสถานที่แห่งใหม่ที่กว้างขวางกว่าไว้รองรับชาวเมืองก็พึงพอใจและลดความรู้สึกที่ต่อต้าน อย่างไรก็ตามในช่วงที่ลงพื้นที่เก็บข้อมูลปรากฏการณ์ในจังหวัดโดยเฉพาะในเขตเทศบาลมีสภาพที่ผู้คนกำลังมุ่งสนใจในการฟื้นฟูสภาพบ้านเรือนและที่สาธารณะต่างๆในเมืองหลังอุทกภัยครั้งสำคัญที่นานกว่า 2 เดือน จึงมีหลายสิ่งที่ยังอยู่ในสภาพที่ไม่พร้อมในการรองรับสังคมผู้สูงอายุไม่ว่าจะเป็นในเชิงกายภาพของเมืองตลอดจนในเชิงปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้คน และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมได้แก่การมีทางลาด มีห้องน้ำผู้สูงอายุ การปรับสภาพภูมิทัศน์ให้เหมาะสมสำหรับการทำงานของผู้สูงอายุให้ครอบคลุมทั่วทั้งเมืองหรือให้มากยิ่งขึ้น

สรุป

ความสามารถและศักยภาพในด้านการจัดการเมืองของลำพูนมีค่อนข้างสูงในขณะที่อุทัยธานี ซึ่งเป็นเมืองที่เล็กและประชากรในเขตเทศบาลมีความหนาแน่นต่ำเพียง 49 คนต่อตารางกิโลเมตรเมื่อเทียบกับลำพูน 90 คนต่อตารางกิโลเมตร ยังคงมีความสามารถในการจัดการสังคมผู้สูงอายุเพียงแต่ในช่วงระยะเวลาที่เทศบาลและจังหวัดอุทัยธานีจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูเมืองหลังประสบอุทกภัยในปี 2554 นานถึง 2 เดือน จึงจะสามารถสานต่อทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการรองรับสังคมผู้สูงอายุต่อไปได้

ความสามารถและศักยภาพของผู้สูงอายุและองค์กรผู้สูงอายุของจังหวัดลำพูนมีมากและเป็นไปอย่างต่อเนื่องในขณะที่อุทัยธานีผู้สูงอายุคงเน้นที่การรอภาครัฐหรือเทศบาลเป็นส่วนหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยเช่นเดียวกับภาคอื่น แต่ยังมีขวัญและกำลังใจที่สามารถขับเคลื่อนได้ต่อไป

ความสามารถและศักยภาพในด้านการสนับสนุนและความร่วมมือจากภาคีต่างๆ ทั้งลำพูน และอุทัยธานียังคงทำงานในเชิงความร่วมมือเป็นอย่างดี

3.2 การเดินทางและการขนส่ง

กรณีจังหวัดลำพูนมีการอำนวยความสะดวกในการเดินทางเพื่อไปโรงพยาบาลของเทศบาล โดยมีรถรับส่งที่ออกแบบมาเป็นการเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุโดยเทศบาลไปเวียนรับ-ส่งผู้สูงอายุตาม ชุมชนต่างๆ ในลักษณะไปรับไปส่งเฉพาะที่ แต่ในขณะที่หากผู้สูงอายุต้องการการเดินทางไปในที่ไกลๆ โดยใช้ระบบขนส่งสาธารณะก็ยังคงมีอุปสรรคอยู่มาก ด้วยเหตุนี้ผู้สูงอายุจะใช้ระบบการขนส่งส่วนบุคคลโดยอาศัยบุตรหลานหรือญาติมิตรพาไปส่ง บ่อยครั้งก็อาจเกิดความเกรงใจหรือยิ่งกรณีที่บุตรหลานต้องออกไปทำงานและมีเวลาให้ผู้สูงอายุไม่มากอาจนำมาสู่ข้อขัดข้องมองให้ระหว่างกันได้ จึงมีความยากลำบากที่ผู้สูงอายุจะไปไหนมาไหนได้โดยอิสระ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการสร้างผู้สูงอายุให้มีความแข็งแรงหรือมีชีวิตชีวาเพราะต้องจับเจ้าอยู่แต่ในบ้านทั้งๆ ที่ต้องการจะออกไปเปิดโลกทัศน์นอกบ้านบ้าง

ภาพที่ 28 ในเมืองยังขาดระบบการขนส่งสำหรับผู้สูงอายุ จึงเดินทางด้วยความเสี่ยง(เทศบาลเมืองลำพูน)

กรณีของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอุทัยธานี ในเขตเทศบาลที่ไม่ใหญ่โตมากและเป็นเมืองเล็ก ๆ ที่เน้นการพัฒนาเชิงการอนุรักษ์วิถีชีวิตผู้คนในเมืองค่อนข้างเรียบง่าย การจัดการเชิงกายภาพ เช่น สวนสาธารณะ พื้นที่สีเขียว การจราจรและระบบการขนส่งก็จะมีลักษณะที่ไปด้วยกันคือมีถนนสายหลัก วงเวียนตามทางแยกที่ค่อนข้างมากและบ่งชี้ถึงเอกลักษณ์(วงเวียนช้าง, ปลาแรด) การมีระบบการขนส่งสาธารณะที่ยังเอื้อต่อผู้สูงอายุ เช่น สามล้อแรงคน รถตุ๊กๆแบบโบราณ

อย่างไรก็ตามสภาพของเมืองที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอาจได้รับผลกระทบจากการข้อเสนอแนะคือ การจัดบริการรถสาธารณะให้ทั่วถึงโดยราคาที่เหมาะสม มีอาสาจราจรอีกทั้งยังจำเป็นต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวกและปลอดภัยในเรื่องนี้ และหากผู้สูงอายุต้องการเดินทางไกลไปยังต่างจังหวัดก็ควรได้รับสิทธิพิเศษด้านอัตราค่าโดยสาร

สรุป

ความสามารถและศักยภาพในด้านการจัดการการเดินทางและการขนส่งผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองลำพูนตามชุมชนต่างๆไปยังสถานบริการสุขภาพของเทศบาลมีมาก แต่การเดินทางโดยทั่วไปยังเป็นปัญหาสำหรับผู้สูงอายุอยู่ ในขณะที่อุทัยธานีจำเป็นต้องในเวลาฟื้นฟู จึงสามารถสานต่อทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการรองรับสังคมผู้สูงอายุในการเดินทางและการขนส่งต่อไปได้

ความสามารถและศักยภาพของผู้สูงอายุและองค์กรผู้สูงอายุของจังหวัดลำพูนมีมากและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง แต่ยังมีได้เน้นในเรื่องนี้มากพอ ในขณะที่อุทัยธานีในประเด็นนี้มีลักษณะที่คล้ายกันกับลำพูน

ความสามารถและศักยภาพในด้านการสนับสนุนและความร่วมมือจากภาคีต่างๆ ทั้งลำพูนและอุทัยธานียังคงทำงานในเชิงความร่วมมือเป็นอย่างดี

3.3 ที่อยู่อาศัย

การดูแลซ่อมแซมบ้านผู้สูงอายุยังดำเนินการไม่ทั่วถึงบ้านบางแห่งผู้สูงอายุอยู่อย่างไม่ถูกสุขลักษณะหรือไม่ปลอดภัย ที่รุนแรงกว่านั้นผู้สูงอายุบางรายไร้ที่อยู่อาศัยทั้งนี้เนื่องจากบ้านถูกยึดหรือถูกไล่ที่จากการที่ลูกหลานเอาบ้านไปจำนองและต่อมาจึงถูกเจ้าของมาขับไล่ นอกจากนี้ในบางแห่งการที่จะออกจากบ้านเพื่อไปขึ้นรถหรือเดินทางไปยังที่ต่างๆเป็นไปด้วยความยากลำบากเพราะผู้สูงอายุไม่ถูกฝึกมาให้ช่วยเหลือตัวเองในด้านนี้ เช่น ไม่นิยมขี่จักรยาน ไม่มีเลนจักรยาน ไม่มีรถสามล้อถีบรับจ้างสำหรับรับส่งผู้สูงอายุ ฯลฯ

สรุป

ความสามารถและศักยภาพในด้านการจัดการด้านที่อยู่อาศัยให้ผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองลำพูนและอุทัยธานีมีมากทั้งนี้เนื่องจากในเขตเทศบาลมีความหนาแน่นของประชากรไม่มาก 90 และ 49 คนต่อตารางกิโลเมตรตามลำดับ อย่างไรก็ตามแต่เทศบาลยังมิได้ดำเนินการอย่างจริงจัง ในขณะที่อุทัยธานีมีข้อเรียกร้องให้เทศบาลเข้าไปดำเนินการช่วยเหลือด้านเคหะสถานแก่บ้านเรือนราษฎรโดยทั่วไปภายหลังน้ำลด แต่ยังคงมีศักยภาพที่ไม่เพียงพอหรือไม่สามารถดำเนินการได้อย่างทั่วถึงผู้สูงอายุตลอดจนชาวบ้านต้องช่วยเหลือตัวเองเป็นหลัก

ศักยภาพของผู้สูงอายุและองค์กรผู้สูงอายุ ในงานด้านนี้ยังไม่สามารถดำเนินการได้

แม้ว่าศักยภาพในด้านการสนับสนุนและความร่วมมือจากภาคีต่างๆ ทั้งลำพูนและอุทัยธานียังคงทำงานในเชิงความร่วมมือเป็นอย่างดี แต่งานด้านการซ่อมสร้างการเคหะชุมชนและบ้านเรือนราษฎรผู้สูงอายุยังจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริม ทั้งเทศบาลเป็นผู้ดำเนินการหรือร่วมมือกับภาคีต่างๆ เช่น โรงเรียนสารพัดช่าง หรือวิทยาลัยเทคนิค ตลอดจนราษฎรอาสาสมัคร เป็นต้น

3.4 การมีส่วนร่วมทางสังคม

การมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุโดยธรรมชาติเกิดจากการรวมตัวกันในผู้ที่มีอะไรเหมือนกันในที่นี้หมายถึงวัยและความสนใจเป็นหลัก ดังนั้นโดยพื้นฐานการรวมกลุ่มอาจมิใช่เป็นไปเพื่อเกียรตินิยมชื่อเสียงแต่เป็นเพราะผู้สูงอายุไม่ต้องการถูกโดดเดี่ยวเช่นเมื่อเกษียณจากการทำงานแล้วเกิดความเหงาหรือเห็นว่าตนเองสามารถสร้างประโยชน์ให้สังคมได้จึงมารวมตัวกัน ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมทางสังคมจึงเป็นเครื่องจรรโลงทั้งร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุและจะกระตุ้นให้เป็นผู้สูงอายุที่แข็งแรงและมีคุณภาพโดยเฉพาะในกรณีเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพที่จะช่วยเหลือสังคมได้ แต่อาจจะด้วยเหตุผลใดๆก็ตามที่ผู้สูงอายุบางคนไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในสังคมได้ซึ่งในที่สุดก็จะเป็นผู้ที่ถดถอยและไม่สามารถมีคุณค่าต่อสังคม

“บางคนกั้วต่าย อยู่คนเดวบ่าได้ ผัวจะไปวัด...ไปไหนก้อบ่าได้ ถ้าจะไปต้องมีคนเฝ้าหวะ กั้วต่ายคนเฒ่ามัน เอาเข้าๆก้อจะต่ายแต่ๆ” (การประชุมกลุ่มย่อยที่จังหวัดลำพูน, 20 กันยายน 2554)

สังคมไทยเป็นสังคมที่รวมตัวอย่างหลวมๆ มีการรวมกลุ่มกันที่ไม่ค่อยถาวร โดยเฉพาะจะรวมตัวกันเฉพาะกรณีเฉพาะกิจ ซึ่งในระยะหลังมักเป็นกลุ่มที่จัดตั้งตามเป้าหมายของหน่วยงานราชการ พอเปลี่ยนรัฐบาลก็เปลี่ยนนโยบายจึงส่งผลต่อการรวมตัวรวมกลุ่มของประชาชน ดังนั้นจึงคงเหลืออยู่ไม่กี่กลุ่มบางที่บางแห่งซึ่งเป็นกลุ่มเนื้อแท้ในภาคประชาสังคม เหตุผลอีกประการหนึ่งของอุปสรรคในการรวมตัวรวมกลุ่มกันในสังคมไทยอาจได้แก่จิตสำนึกในการมีส่วนร่วม ในการรับฟังเหตุผล หรือการมีทักษะในการอยู่ร่วมกันในสังคมโดยเฉพาะในระยะหลังมีการวิพากษ์ว่าปัจจุบันได้มีการถอดวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมออกไปจากหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว หากเป็นจริงจึงค่อนข้างที่จะน่าเป็นห่วงสังคมไทยในอนาคต ประการสำคัญที่อาจบั่นทอนความสามัคคีคือการดิฉินนินทาว่าร้ายและไม่พูดกันตรงๆด้วยเหตุด้วยผล การรวมกันเป็นกลุ่มของผู้สูงอายุจึงจำเป็นต้องอยู่บนหลักการที่ถ้อยทีถ้อยอาศัย การพูดคุยกันด้วยความจริงและมีความซื่อสัตย์ต่อกัน ในแง่นี้กลุ่มที่มีความล้มเหลวก็จะเกิดจากการอิจฉาริษยา การดิฉินนินทา การว่าร้าย การติดยึดในอัตตาของตนเองซึ่งมักจะมีเป็นปกติ

“พาดพิงไม่เป็นไรนะ ยกตัวอย่างคุณ...(ขอสงวนนาม) ดูแล้วเป็นคนอยากทำงาน แต่ก็
 ในมุมมองของผมนะ ซ่อนอยู่ในใจเขาคือเขาอยากเป็นผู้นำ แต่พอเขาถูกให้เป็นผู้นำก็เริ่ม
 แอ็กท่ามากขึ้น มันก็กลายเป็นว่าบางคนเขาก็รับไม่ได้ ก็จะก๊าย (เปื้อ) หน้าเขา มันเป็น
 ลักษณะของมนุษย์นี่แหละ แต่อยู่ที่ว่าใครมีอะไรอยู่ในใจ จริงๆแล้วมันไม่ใช่เป็นเรื่องลบ
 นะ เป็นเรื่องที่ดี ถ้าเขาได้รับการจัดการ ให้ความรู้ในเรื่องการอยู่ร่วมกัน การเข้ากลุ่มกัน การ
 เข้าใจคนนั้นคนนี่ เป็นเรื่องของจิตวิทยาเรื่อง group dynamics มันน่าจะมีความรู้ในเรื่อง
 เรื่องนี้บ้าง มันถึงจะอยู่รวมกลุ่มกันได้ บางทีเอาคำใต้ไปใส่คำเหนือ เล่าขวัญ (นินทา) กัน
 อย่างนั้นอย่างนี้ ซึ่งมันทำให้กลุ่มเปราะบางแตกแยกได้ ก็เลยทำให้คนที่ตั้งใจอยากจะทำ มี
 ความรู้ก็กลับ และมันก็พูดกันไม่ได้ เพราะ ความไม่เข้าใจในความเป็นสังคม ไม่รู้จักเอาใจเขา
 มาใส่ใจเรา ไม่รู้จักระงับยับยั้งบางสิ่งบางอย่าง จะพูดกันก็ไม่พูดกันตรงๆ ไปพูดกับคนที่ 3
 คนที่ 4 มันจึงยา (เชื่อม) ไม่ติด” (การสัมภาษณ์เจาะลึกที่จังหวัดลำพูน, 20 กันยายน 2554)

สรุป

ความสามารถและศักยภาพในด้านการจัดการของเมืองในประเด็นการมีส่วนร่วมทางสังคม มี
 ค่อนข้างมากและดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาตลอดทั้งเทศบาลเมืองลำพูนและเทศบาลเมืองอุทัยธานี

ความสามารถและศักยภาพของผู้สูงอายุและองค์กรผู้สูงอายุ มีค่อนข้างมาก โดยเฉพาะลำพูน
 จะโดดเด่นด้านนี้ เช่นเดียวกับอุทัยธานีก็มีการรวมกลุ่มผู้สูงอายุอย่างยาวนาน

ความสามารถและศักยภาพในด้านการสนับสนุนและความร่วมมือจากภาคีต่างๆ มีศักยภาพ
 มาก ในจังหวัดเป็นไปอย่างมีเอกภาพ

3.5 การยอมรับนับถือและการมีสังกัดในสังคม

ในประเด็นการยอมรับในผู้สูงอายุของผู้คนในเมืองในภาคเหนือโดยภาพรวมมักมีทัศนคติว่าการ
 ยอมรับผู้อาวุโสยังมีอยู่เพราะอิงคุณค่าความเป็นไทยดังนั้นกรณีผู้สูงอายุจึงได้รับการยอมรับนับถือ
 เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งอาจพิจารณาจากการตระหนักของทางราชการที่จัดงานในวันผู้สูงอายุ ตลอดจนการ
 ให้บริการต่างๆ อย่างไรก็ตามการที่ผู้สูงอายุจะถูกยอมรับก็ขึ้นอยู่กับผู้สูงอายุเองเช่นผู้สูงอายุที่
 ช่วยเหลือตัวเองและช่วยเหลือสังคมได้จะเป็นผู้มีเกียรติ และจะได้รับการยอมรับนับถือจากสังคม

“ต้องยอมรับว่าผู้สูงอายุในจังหวัดอุทัยธานีเป็นที่ยอมรับและได้รับเกียรติมาก โดยเฉพาะเป็น
 ผู้ที่มีความพร้อมตั้งมั่นอยู่ในศีลในธรรม เข้าๆ จะเห็นท่านตื่นแต่ตีสี่ตีห้าออกมาเตรียมกับข้าว
 ใส่บาตรพระ จะมากันอย่างพร้อมเพรียงมาก ดังนั้นในฐานะที่อยู่วัฒนธรรมจังหวัดนี้มานาน

จึงยืนยันได้ว่าท่านมีเกียรติมีศักดิ์ศรี” (การประชุมกลุ่มย่อยจังหวัดอุทัยธานี, 2 ธันวาคม 2554)

อย่างไรก็ตามการรวมตัวรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเองเพื่อลดภาระอีก ทั้งช่วยเหลือสังคมก็จะทำให้ผู้สูงอายุได้รับการยอมรับในที่สุด ในเรื่องสวัสดิการและการดูแลสุขภาพ ผู้สูงอายุก็จะได้รับการสนับสนุนจากส่วนราชการ อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุที่ถูกละเลยหรือถูกมองข้ามให้การยอมรับจึงเป็นผู้สูงอายุที่มีชื่อเสียงอยู่แล้วซึ่งเข้าที่ไหนได้ทุกที่ แต่ยังมีผู้สูงอายุอีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่มีสังกัดและสังคมมักจะกีดกันอยู่ในที่

ภาพที่ 29 ป้ายรณรงค์ให้สังคมเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ (ภาพหน้าศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลนครลำพูน)

“คนเหล่านี้เป็นผู้นำทั้งหมด คุณประสิทธิ์ ไชยยง เป็นผู้นำผู้สูงอายุออกกำลังกาย เป็นประธานชมรมผู้สูงอายุเทศบาลเมือง เป็นคนที่มีจิตสาธารณะ อยากจะทำงาน อยากจะเป็นผู้นำกลุ่ม มีความพยายามที่จะรวมกลุ่ม คุณเมืองใจ เสภาภาณี ทำงานคล้ายๆ NGO อะไรแบบนี้มาก่อน เขาก็ชอบทำงานเชิงสังคม ส่วนอาจารย์สุวิทย์ ยศชัย เคยเป็นครูเก่า เป็นครูใหญ่ อย่างอาจารย์นั้น ไชยศักดิ์ ท่านเป็นครูภูมิปัญญาที่ได้รับการเชิดชูจากกระทรวงวัฒนธรรม เป็นคนเฒ่าที่พยายามทำงาน เป็นปราชญ์ชาวบ้านได้รับรางวัลต่างๆมากมาย เป็นคนเก่งด้านภาษาคนกลุ่มนี้เป็นคนที่โดยบุคคลิกล้วนตัว ชอบทำงาน ชอบช่วยเหลือ ชอบจะนำคน” (การสัมภาษณ์เจาะลึกที่จังหวัดลำพูน, 20 กันยายน 2554)

โดยภาพรวมแล้วผู้สูงอายุในเขตเมืองเมืองในจังหวัดลำพูนมีการรวมตัวกันในรูปแบบหรือส่วนมากจะสังกัดชมรม ได้รับการยอมรับและมีพื้นที่ทำกิจกรรมพอสมควร

ภาพที่ 30 ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งจึงต้องไปหาที่อาศัยพึ่งพิงตามศาลเจ้า (จ.อุทัยธานี)

“พื้นที่ทางสังคม หรือกิจกรรมของสังคมผู้สูงอายุเข้าไปร่วมมีมากอยู่แล้ว มันโดยสภาพการของสังคมเมืองปัจจุบันคนที่มีเวลาคือคนที่สูงอายุ คนมีงานทำก็ไม่กล้าไปสาย ไม่ค่อยทำนั่นทำนี่ มีงานก็ไม่ค่อยได้ไปร่วม เพราะงั้นมันเลยเป็นคนที่ยกย่องแล้ว เป็นคนที่ถูกหลอกไปทำงานอื่นแล้ว ที่เข้าไปบริหารจัดการ เข้าไปช่วย แม้แต่งานเทศกาลต่างๆ ผู้สูงอายุก็จะเข้าไปมีบทบาททั้งสิ้นไม่ว่าจะเป็นปีใหม่ ทั้งลอยกระทง ฯลฯ ถ้าถามว่าเขาทำให้ผู้สูงอายุโดยตรงไหม ที่ทำให้ผู้สูงอายุโดยตรงเท่าที่ผมเห็นนี่ก็มี ชมรมผู้สูงอายุของชุมชน กิจกรรมการออกกำลังกายซึกง เขาเคยมีมาปณกิจสงเคราะห์ของผู้สูงอายุของทางเทศบาล แต่ตอนนี้ล้มไปแล้ว โดยเหตุที่เอาผู้สูงอายุมาทำงาน แล้วไปหลงไปลืมนำเงิน เรื่องทอง แต่โดยรวมสังคมเมืองของที่จะเป็นเรื่องให้ผู้สูงอายุเข้าไปมีบทบาทแทบทั้งสิ้น” (การสัมภาษณ์เจาะลึกในจังหวัดลำพูน, 24 ก.ย. 2554)

ความเป็นพลเมืองของผู้สูงอายุในลักษณะของการทำหน้าที่ การรู้จักสิทธิ และการเคารพสิทธิของผู้อื่น การเรียกร้องสิทธิที่พึงจะได้รับในฐานะพลเมืองของผู้สูงอายุในเมืองอาจไม่เด่นชัดดังเช่นกลุ่มที่เคลื่อนไหวในภาคประชาสังคมทั่วไป แต่กลุ่มของผู้สูงอายุจะค่อนข้างอ่อนอ่อนน้อมตามประณีประนอม และวางง่าย และรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนที่แน่นชัด จึงเป็นกลุ่มที่ทางราชการสามารถขอความร่วมมือให้ช่วยเหลือในงานต่างๆ ของจังหวัดได้ง่าย ไปจนกระทั่งการเมืองในท้องถิ่นสามารถแสวงประโยชน์จากองค์กรผู้สูงอายุได้

“ศักยภาพมีไหม มี แต่ถามว่ามีวิสัยทัศน์ไหม ไม่รู้ ไม่แน่ใจ คือ การมีศักยภาพกับการมีวิสัยทัศน์มันต่างกัน ศักยภาพด้านเงินทอง นายกฯสามารถหางบประมาณด้านนี้ได้ แต่เขาจะคิดเรื่องนี้ไหม เพราะ เท่าที่ดูแล้วผมว่าวิสัยทัศน์เรื่องนี้เขายังไม่ชัดเจน และถ้าไม่ชัดเจนเรื่อง

นี่มันก็จะไม่มีโครงการอะไร ส่วนใหญ่ก็เป็นโครงการตึ้นๆ อาจต้องพาดพิงไปทางการเมือง คือ ส่วนใหญ่จะเป็นโครงการที่มองเห็นว่าได้รับผลตอบแทนโดยตรง เพื่อเป็นฐานเสียง ฐานคะแนนเช่น มีรถบริการ เราได้ใช้โดยตรงก็รู้ว่าเทศบาลบริการ มีกิจกรรมการออกกำลังกาย เทศบาลมีการจ้างครุมาที่มีให้บริการ มันได้รับผลที่เห็นชัด แต่ถ้าเป็นอะไรที่ทำเพื่อผู้สูงอายุ แต่ผู้สูงอายุมันไม่ได้ใช้กันทุกคน บางทีเขาอาจจะคิดด้วยซ้ำไปว่าทำอะไรก็ได้เพื่อเป็นฐานเสียง บางทีเขาอาจจะมึนงงเรื่องนี้ก็ได้นะแต่ว่ามองในเชิงของผลประโยชน์ทางการเมือง เขาจะนิยมทำอะไรที่ส่งผลชัดเจน บ้านอื่นเมืองอื่นก็ไม่รู้นะ แต่บ้านเราเมืองเรานั้นมีปัจจัยหลายเรื่อง ที่นักการเมืองต้องทำอย่างนี้” (การสัมภาษณ์เจาะลึกในจังหวัดลำพูน, 20 ก.ย. 2554)

ดังนั้นในการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองจำเป็นที่ผู้สูงอายุและองค์กรผู้สูงอายุต้องตระหนักว่าจะเสริมสร้างเกียรติภูมิเหล่านี้ได้อย่างไร

“บางคนทำตัวเป็นผู้ขอ ผู้รับอย่างเฉพพอเป็นฮ้างไปฮ้างเบี้ยยังชีพไปกันพริบ เต็มร้อยเปอร์เซ็นต์...แต่พอเป็นขอหื้อไปประชุม มาแค่สิบกว่าคน การมีส่วนร่วมจะเป็นตัวดีทำหื้อองค์กรผู้สูงอายุนั้นยั่งยืน ผมจึงอยากให้ผู้สูงอายุรวมตัวกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ เล่าปัญหาหื้อกันฟัง แล้วช่วยกันแก้ไขปัญหาโดยหื้อเทศบาลจัดงบประมาณหื้อทุกๆปี...” (การประชุมกลุ่มย่อยที่จังหวัดลำพูน, 20 กันยายน 2554)

ประเด็นการยอมรับและการมีสังกัดของผู้สูงอายุอาจพิจารณาเป็นรายบุคคล ผู้ที่ได้รับการยอมรับนับถืออยู่แล้วซึ่งนับคนได้ไปที่ไหนจะมีการเคารพพหุไว้หรืออยากมีผู้คบหาสมาคมด้วยแต่โดยภาพรวม(หากไม่นับภายในครอบครัว) สังคมก็ยังมิได้ให้การยอมรับผู้สูงอายุเท่าที่ควร ยิ่งไปกว่านั้นหากเป็นผู้พิการหรือผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ เป็นผู้ไม่มีปากมีเสียงนอกจากจะไม่ได้รับการยอมรับแล้วอาจถูกตักสำรวจในสิทธิ์ที่พึงมีพึงได้

“ก็มีอยู่บ้าง แต่แม่ก็ได้ช่วยไปหลายราย อย่างตอนนี้มี 1 คนอายุ 80 กว่าแล้ว ตัวคนเดียวอยู่บ้านหลังเล็กๆ เลยบ้านแม่ไปนิดเดียว แม่ทำตกหล่นได้ไงไม่รู้ เมื่อเดือนที่แล้วประชุมแม่ก็ชี้แจงกรรมการแพทย์ไปว่ามีคนหนึ่งทำไม่ได้รับการช่วยเหลืออะไรเลย ทำตกหล่นได้ไง แม่พูดตรงๆนะ เอา อสม.หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 8- 9 คน แต่ก็ดูไม่ทั่วถึง แต่คุณแม่ชอบสังเกตคนประมาณ 2 –3เดือนที่แล้วช่วยมาเป็นผู้พิการ พิการ เพราะ โคนรถชน โคนชนมา 10 กว่าปีแล้ว ผ่าตัด 2 ครั้งแล้วก็สลบไปเลย ครั้งที่ 3 ถึงได้ดีขึ้น กว่าจะพูดคุยได้ใช้เวลาเป็นปีกว่าจะรู้

ก.ไก่ ข.ไข่ นับได้ ตอนนั้นก็เดินสะเปะสะปะ ช่วยเหลือตัวเองได้บ้างเล็กน้อย แต่ขอโทษเถอะ เข้าห้องน้ำล้างอะไรก็ยังมีปัญหาอยู่ ต้องอาศัยอยู่กับพี่ พี่ก็ไม่มีครอบครัวตัวคนเดียว ยากจน ถ้าพี่ไม่เอาให้กินก็ไม่ได้กิน ตกหล่นตกลำรวจได้อย่างไรแม้มก็ยกมือถือนะ เป็นระดับจังหวัด ประชุมกัน พอถามเขาก็รีบจดชื่อให้ทางจังหวัดจัดการ คุณแม่ก็รีบมา เอาเอกสารไปยื่นให้เทศบาล เทศบาลบอกให้เก็บไว้ก่อนเดือนพฤศจิกายนค่อยยื่น วันนั้นแม่เป็นคลังปัญญาไปประชุมที่กทม.77 จังหวัด แม้มก็ถามเรื่องนี้ขึ้นไป ปรากฏว่าบางจังหวัดเขาทำไม่เหมือนเรา เขาบอกอายุ 59 ยื่นทำได้แล้ว พอ 60 ตุลาคมก็ได้รับแล้ว ของเราไปยื่นเข้าบอกให้เก็บไว้ก่อนเราก็อ๊ะเดือนตุลาไม่ใช่หรือทำไมให้ยื่นพฤศจิกายนแล้วจะได้เมื่อไหร่ เดือนที่แล้วมีประชุมเราก็อภษนายกๆ นายกๆบอกส่งได้เลยเมื่อเขาลำรวจเดือนตุลาจะได้ได้เงินเลย เราก้รีบไปอีก ปรากฏเจ้าหน้าที่ก็บอกให้มาส่งเดือนพฤศจิกายนอีก เราก้บอกว่านายกๆบอกมา เขาว่านายกๆไม่รู้เรื่องหรือ เราก้กลับ สรุปตอนนี้ยังไม่ได้ทั้ง 2 พี่น้อง ทั้งผู้พิการ” (สัมภาษณ์เจาะที่ลึก จังหวัดลำพูน, 21 กันยายน 2554)

สรุป

ความสามารถและศักยภาพในด้านการจัดการของเมืองอยู่ในฐานะหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนเวทีทางสังคมของผู้สูงอายุ ซึ่งทั้งสองจังหวัดมีการดำเนินการอยู่แล้วเช่นจัดให้มีงานตามประเพณีนิยมแต่ยังขาดการดำเนินการอย่างเป็นระบบเช่นให้ทุกภาคีประกาศความเป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ เป็นต้น

ความสามารถและศักยภาพของผู้สูงอายุและองค์กรผู้สูงอายุ มีค่อนข้างมากทั้งสองจังหวัด เพียงแต่จะได้รับความสนใจจากสังคมมากน้อยเพียงใดเท่านั้นซึ่งที่ผ่านมาองค์กรผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่ยังไม่เป็นอิสระหรือสามารถกำหนดแนวทางของตนได้เป็นเพียงบางชมรม

ความสามารถและศักยภาพในด้านการสนับสนุนและความร่วมมือจากภาคีต่างๆมีค่อนข้างมากทั้งสองจังหวัดเพียงแต่ภาคีในสังคมยังขาดความตระหนักในเรื่องนี้เช่นยังไม่มีการรองรับผู้สูงอายุ หรือยังไม่มีการประกาศว่าองค์กรของตนเป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ

3.6 การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงาน

ข้อเท็จจริงประการหนึ่งในชุมชนเมืองคือยังมีผู้สูงอายุจำนวนมากไม่น้อยซึ่งมิได้มีเงินบำนาญจากภาครัฐ แต่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากรัฐบาลซึ่งไม่เพียงพอแก่การดำรงชีพซึ่งอาจถูกทอดทิ้งทำให้ต้องใช้กำลังความสามารถเท่าที่ทำได้ในการหาเลี้ยงชีพ ซึ่งในส่วนนี้ต้องการการช่วยเหลือในการพัฒนาทักษะเพื่อประกอบอาชีพตลอดจนส่งเสริมอาชีพที่ผู้สูงอายุต้องการ ตลอดจนให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือซึ่งจำเป็นที่เทศบาลหรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุโดยตรงได้แก่สำนักงานพัฒนา

สังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดจะเข้ามาส่งเสริมสนับสนุน โดยเท่าที่มีอยู่คือใช้ระบบอาสาสมัครโดยพม.จ.ให้แต่ละจังหวัดมีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ(อผส.) นอกจากนี้ในการดูแลช่วยเหลือด้านอื่น ภาคีที่เกี่ยวข้องเช่น สภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยและกระทรวงสาธารณสุขก็ดำเนินงานในเชิงประสานงานและแบ่งภาระกันไปตามหน้าที่ โดยใช้กลไกอาสาสมัครซึ่งอาจเป็นคนเดียวแต่รับงานหลายกระทรวงเช่น อผส. อาจเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) ซึ่งอาสาสมัครทุกประเภทต้องได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากท้องถิ่น แต่บางกรณีคนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ตระหนักในเรื่องนี้

ภาพที่ 31 ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอุทัยธานีบางราย
ยังต้องลำบากในการทำงานเพื่อหาเลี้ยงชีพ

อย่างไรก็ตามในสังคมไทยจะไม่ยอมรับที่จะให้ผู้สูงอายุใช้แรงงานเพื่อแลกกับรายได้เพื่อเลี้ยงชีพด้วยตัวเองแต่อาจเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้เลือกทำกิจกรรมหรืองานบางอย่างทำเพื่อเป็นการกระตุ้นการทำงานของร่างกายและสมอง

“มันอยู่ที่ผู้สูงอายุเองว่าตัวเองต้องหางานหรือกิจกรรมที่ตัวเองชอบสักอย่างสองอย่างให้ได้ทำ อย่างผมเนี่ยะ ตะกอนเป็นครู เกษียณออกมาบ่าเดวเลยชอบแนะนำ บ่าใจสอน เยี่ยะจะอ้อมาหลายสิบปีบ่าค้อยเจ็บบ่าค้อยเป็นอะหยัง มันเป็นก้านกระตุ้นประสาท...” (จากการประชุมกลุ่มย่อยที่จังหวัดลำพูน, 20 กันยายน 2554)

ข้อเสนอแนะในส่วนนี้คือการให้ค่าตอบแทนแก่ อผส. บ้างเล็กน้อย เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปดูแลผู้สูงอายุนอกจากนี้ควรส่งเสริมให้มี “อผส.น้อย” หรืออาสาสมัครผู้สูงอายุตามโรงเรียนต่างๆ

สรุป

ความสามารถและศักยภาพในการจัดการของเมืองในด้านการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมือง และการจ้างงานอยู่ในฐานะที่เทศบาลจะส่งเสริมอาสาสมัครผู้สูงอายุโดยมีค่าตอบแทนได้แต่ยังมีได้ดำเนินการ

ความสามารถและศักยภาพของผู้สูงอายุและองค์กรผู้สูงอายุ มีค่อนข้างมากทั้งสองจังหวัด และมีผลงานจากการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุในเชิงผลิตภัณฑ์ที่แปลงมาเป็นรายได้จากการทำงานของ ผู้สูงอายุบางกลุ่มเท่านั้น เช่น กลุ่มทอผ้า สำหรับอุทยานี่ก็มีความร่วมมือและศักยภาพในลักษณะ เดียวกัน

ความสามารถและศักยภาพในการสนับสนุนและความร่วมมือจากภาคีต่างๆ ในด้านนี้มี ค่อนข้างมากทั้งสองจังหวัด

3.7 สารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร

มีกรณีที่เกิดขึ้นและเป็นเรื่องน่าเศร้าคือเมื่อลูกกลับมาบ้านพบแม่หรือพ่อนอนเสียชีวิตใน ห้องน้ำ ซึ่งสาเหตุคือการล้มหัวฟาดแล้วมิได้รับการช่วยเหลืออย่างทันที ภาพเหล่านี้อาจป้องกันได้หาก มีระบบการติดต่อโดยอผล. อสม.การวางระบบการติดต่อทางโทรศัพท์สายด่วน หรือการดูแลใน ลักษณะเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุอย่างครอบคลุมหรือครบวงจร โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่อยู่ในข่ายที่จำเป็นต้อง ได้รับการดูแลเป็นพิเศษ

ข้อเสนอแนะคือการวางระบบการติดต่อหรือเชื่อมโยงระหว่างกันระหว่างเทศบาลหรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตลอดจน ศูนย์ฯ และอผล. อสม.ฯลฯ เพื่อให้ผู้สูงอายุตามสถานที่ต่างๆอยู่ในการ ดูแลโดยไม่ตกหล่น

สรุป

ความสามารถและศักยภาพในการจัดการสารสนเทศและการสื่อสารของเมืองเป็นไปด้วยดี และมีศักยภาพ

ความสามารถและศักยภาพของผู้สูงอายุและองค์กรผู้สูงอายุ สื่อสารด้วยดี

ความสามารถและศักยภาพในการสนับสนุนและความร่วมมือจากภาคีต่างๆในด้านนี้มี ค่อนข้างมากทั้งสองจังหวัด

3.8 ความเป็นชุมชนและการบริการด้านสุขภาพ

กรณีของลำพูนในเขตเทศบาลมีความริเริ่มจัดตั้งศูนย์ผู้สูงอายุที่มีเจ้าหน้าที่ของเทศบาลดูแล ทั้งการดำเนินกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ หรือการมีบุคลากรทางการแพทย์ดูแล อย่างไรก็ตามยังมีความ

ต้องการการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับสวัสดิการจากหน่วยงาน โดยมีความต้องการรับบริการด้านการตรวจสุขภาพประจำปี การตรวจวัดและประกอบแว่นให้ผู้สูงอายุ การตรวจสุขภาพฟัน การมีอาหารกลางวันฟรีสำหรับผู้สูงอายุที่มาทำกิจกรรมตามศูนย์ฯ ต่างๆ อย่างไรก็ตามในสถานบริการสุขภาพ เช่นโรงพยาบาลควรมีช่องทางเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตามหากเทศบาลหรือภาครัฐสามารถมีสถานที่รับฝาก หรือรับดูแลผู้สูงอายุแบบไป-กลับ (day care) หรือ (elderly nursery) อย่างไรก็ตามสถานที่สาธารณะเช่น วัดวาอาราม โรงเรียนที่เลิกกิจการอาจใช้เป็นสถานที่ที่ใช้เป็นศูนย์ผู้สูงอายุโดยที่เทศบาลเข้าไปพัฒนาปรับปรุงสถานที่ หรือจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการเป็นการถาวรต่อไป

ภาพที่ 32 ผู้สูงอายุมารับบริการตรวจสุขภาพ ณ ศูนย์บริการสาธารณสุขของเทศบาลตามกำหนด

ภาพที่ 33 เทศบาลเมืองลำพูนจัดรถรับส่งผู้สูงอายุตามชุมชน เพื่อมายังศูนย์บริการสาธารณสุขทุกวัน

สรุป

ความสามารถและศักยภาพในด้านการจัดการสารสนเทศและการสื่อสารของเมืองเป็นไปด้วยดีและมีศักยภาพและโดดเด่นทั้งสองจังหวัด

ความสามารถและศักยภาพของผู้สูงอายุและองค์กรผู้สูงอายุ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในการให้ความร่วมมือโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ความสามารถและศักยภาพในด้านการสนับสนุนและความร่วมมือจากภาคีต่างๆในด้านสาธารณสุขมีค่อนข้างมากทั้งสองจังหวัด

บทที่ 4

บทสรุป

จากผลการวิจัยทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในส่วนของภาคเหนือได้ข้อสรุปเพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ 1 และวัตถุประสงค์ที่ 2 คือ

วัตถุประสงค์ที่ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อมของเมืองที่รองรับสังคมผู้สูงอายุ ในการตอบวัตถุประสงค์นี้คือการศึกษาว่ามีปัจจัยเชิงสภาวะแวดล้อมของเมืองตามการรับรู้ของผู้สูงอายุของและสภาวะแวดล้อมดังกล่าวมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใดโดยคณะผู้วิจัยได้นำตัวแบบเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุขององค์การอนามัยไปทดสอบ โดยสภาวะแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุจะมี 8 ด้านโดยมีองค์ประกอบในรายละเอียดของสภาวะแวดล้อมรวม 84 รายการ ผลจากวิจัยได้ข้อสรุปเพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ 1 เฉพาะในส่วนของภาคเหนือดังนี้

1. ประเด็นในด้านอาคารและพื้นที่สาธารณะ

ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพภายในเมืองหรือในเขตเทศบาลด้านอาคารและพื้นที่สาธารณะที่ผู้สูงอายุจะเข้าใช้บริการอยู่ในระดับที่ปานกลางคืออยู่ในสภาวะรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุได้ มีความสะอาด ปลอดภัยแต่อาจไม่สะดวกสบายมากมายนัก อย่างไรก็ตามในการบริการที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่สาธารณะในเมือง เป็นต้นว่าปัจจัยด้านความเอื้อเฟื้อของพนักงานขับรถจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงเป็นการด่วน ทั้งนี้เนื่องจากระบบสังคมและเศรษฐกิจของเมืองที่แก่งแย่งแข่งขันส่งผลกระทบต่อจิตสำนึกในการให้บริการ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีพลังอำนาจที่จะต่อรองในสังคมเมืองค่อนข้างน้อย เมื่อเทียบกับกลุ่มอื่นจึงมักจะถูกกละเลยในด้านนี้ อีกทั้งผู้สูงอายุซึ่งโดยกายภาพไม่สามารถที่จะทำอะไรที่เร่งรีบเหมือนคนวัยเด็ก วัยทำงานได้จึงจำเป็นต้องให้ออกโอกาสและเอื้อเฟื้อต่อผู้สูงอายุเป็นพิเศษ

แม้ว่าจะมีความปลอดภัยของพื้นที่สาธารณะของทั้งสองเมืองก็ตาม แต่มาตรฐานการออกแบบสภาวะแวดล้อมและสิ่งก่อสร้างตามหลัก universal design จำเป็นต้องได้รับการบังคับใช้อย่างเคร่งครัดและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งส่วนราชการหรือสถานที่สาธารณะต่างๆมักจะมีอาการก่อสร้างและติดตั้งระบบดังกล่าวแล้ว แต่จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามสถานที่ราชการและที่สาธารณะเริ่มที่จะมีให้เห็นแต่ก็ยังไม่ได้มาตรฐาน

ในส่วนของทางเดินเท้าซึ่งเป็นพื้นที่ๆผู้สูงอายุจำเป็นต้องใช้เป็นทางพื้นฐานในการสัญจรเมื่อออกนอกบ้านตลอดจนบริเวณโดยรอบมักจะถูกถูกล้ำโดยห้างร้านและผู้ค้าขายรายย่อย ซึ่งจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ทางเท้าอยู่ในสภาพที่ใช้สัญจรได้สะดวกปลอดภัยทั้งสำหรับผู้สูงอายุที่ใช้รถเข็นและผู้สูงอายุที่เดินเท้า

ผู้สูงอายุยังขาดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจหรือออกกำลังกายตามชุมชนต่างๆ ในลักษณะสวนสาธารณะระแวกบ้าน (neighborhood park) ที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงได้ง่ายและสะดวกในชีวิตประจำวัน ซึ่งโดยส่วนใหญ่สวนสาธารณะที่มีอยู่มักจะเป็นสวนสาธารณะขนาดใหญ่ประจำเมืองซึ่งไม่สะดวกเนื่องจากอยู่ห่างไกลชุมชนผู้สูงอายุและต้องเดินทางไกลหากจำเป็นต้องใช้

2. ประเด็นในด้านการเดินทางและการขนส่ง

- 2.1 โดยมากยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางไม่ว่าจะเป็นจุดจอดรถและระบบการขนส่งเฉพาะด้านสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุซึ่งจำเป็นต้องมีหรือปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น
- 2.2 รถที่ใช้ในการขนส่งผู้โดยสารจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนหรือออกแบบปรับปรุงสภาพรถโดยสารสาธารณะให้มีความปลอดภัยต่อผู้สูงอายุมากขึ้น เช่น ขึ้น-ลง ด้านข้างตัวรถแทนการขึ้นลงด้านหลัง
- 2.3 จำเป็นต้องมีระบบการขนส่งสาธารณะที่ให้บริการที่น่าเชื่อถือ มีความปลอดภัย และในราคาค่าบริการที่ผู้สูงอายุสามารถจ่ายได้ โดยเฉพาะในชุมชนยังขาดการบริการรับส่งผู้สูงอายุโดยกลุ่มอาสาสมัครที่สามารถเข้าไปให้บริการตามที่ร้องขอได้ตลอด 24 ชั่วโมงทั้งนี้จำเป็นต้องมีการจัดการและประสานงานที่ดี

3. ประเด็นในด้านที่อยู่อาศัย

ในขณะที่เมืองจะมีระดับความพึงพอใจในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกสูง แต่ในด้านการเข้าไปดูแลบ้านผู้สูงอายุยังมีน้อยซึ่งชี้ให้เห็นว่าเมืองยังมีข้อด้อยในการเข้าไปดูแลผู้สูงอายุในเชิงปัจเจก แต่จะพัฒนาสาธารณูปโภคจำพวกถนนหนทางที่ใช้ได้โดยทั่วไปในเมืองเป็นหลัก ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีระบบการซ่อมแซมบ้านและสภาวะแวดล้อมของที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

4. ประเด็นที่ผู้สูงอายุเกี่ยวข้องในด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม

- 4.1 แม้ว่าโดยภาพรวมในเมืองจะมีเวทีสำหรับการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุและเอื้อให้ผู้สูงอายุโดยทั่วไปได้เข้ามามีส่วนรวมโดยง่ายก็ตาม แต่เวทีหรือสถานที่รองรับผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงในการถูกทอดทิ้งยังอยู่ในระดับที่น้อยกว่าเมื่อเทียบกับผู้สูงอายุโดยทั่วไปจึงจำเป็นต้องมีเทศบาลจะจัดหาให้
- 4.2 การจัดหาสถานที่และสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นในเวทีของการมีส่วนร่วมทางสังคมที่มีอยู่ในปัจจุบันทำได้ระดับหนึ่ง ซึ่งยังไม่ทั่วถึง ผู้สูงอายุเห็นว่าจำเป็นต้องมีเทศบาลควรที่จะจัดสร้างหรือพัฒนาปรับปรุงเพื่อให้มีสถานที่ดังกล่าว ทั้งนี้ ไม่เฉพาะสถานที่ที่เป็นลักษณะศูนย์โดยรวมของแต่ละเมือง แต่ควรดำเนินการแทรกเข้าไปให้ถึงในแต่ละชุมชน

5. ประเด็นในด้านการยอมรับและการมีสังกัดในสังคม

5.1 แม้ว่าผู้สูงอายุจะได้รับการยอมรับในสังคม โดยเฉพาะในครอบครัว ซึ่งเป็นคุณค่าที่ดีงามก็ตาม แต่ยังไม่เพียงพอสำหรับการกระตุ้นให้เกิดผู้สูงอายุที่แข็งแรงและมีคุณภาพ (active & quality aging) เพราะผู้สูงอายุต้องการจะทำอะไรมากกว่าการอยู่บนเตียงเพื่อรอรับการเคารพสักการะ สิ่งที่ควรสนับสนุนคือให้ผู้สูงอายุได้มีงานหรือกิจกรรมที่มีผลผลิตทั้งในเชิงคุณค่าและมูลค่าในการกระตุ้นร่างกายจิตใจ และดึงดูดให้ขบวนการผู้สูงอายุทั้งหมดได้ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าและมีชีวิตชีวา

5.2 ผู้สูงอายุต้องการการยอมรับจากสังคมในเชิงการให้ โดยสังคมจำเป็นต้องดึงเอาความรู้ความสามารถ ภูมิปัญญาผู้สูงอายุให้เข้ามาสอน สานิต หรือถ่ายทอดออกสู่สังคม

5.3 วิธีการที่สังคมจำเป็นต้องทำคือการยอมรับจากกลุ่มต่างๆ เช่น โรงเรียนหรือองค์กร สถาบันต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคนวัยอื่น รวมทั้งองค์กรผู้สูงอายุอื่นๆ

ผู้สูงอายุเห็นว่าจำเป็นต้องส่งเสริมให้ภาคีต่างๆ เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีงานทำ ในขั้นแรกจำเป็นต้องขยายอายุเกษียณของพนักงานที่ทำงานอยู่เดิมออกไปเนื่องจากโดยสภาพร่างกายของผู้ที่อายุ 60 ปี ในปัจจุบันยังอยู่ในสภาพที่จะทำงานในบางประเภทได้

6. ประเด็นการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงาน

โดยสภาพที่ปรากฏเมืองยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมในการรองรับผู้สูงอายุที่มีความพิการหรือทุพพลภาพ ซึ่งจำเป็นต้องมีการปรับสถานที่ทำงานเพื่อให้สามารถรองรับได้ผู้สูงอายุเห็นว่าตนเองยังสามารถทำงานได้แต่ยังขาดโอกาส ดังนั้นเมืองควรใช้ระบบการจูงใจให้ภาคเอกชนในการจ้างงานผู้สูงอายุตามความเหมาะสม

6.3 เมืองควรหาวิธีการในการสร้างเสริมทักษะเพื่อสร้างโอกาสให้ผู้สูงอายุสามารถหาเลี้ยงตัวเองได้ เช่น การฝึกฝนอาชีพให้แก่ผู้เกษียณอายุผู้สูงอายุเห็นว่าควรปฏิบัติต่อตนในฐานะพลเมืองมิใช่ผู้ขอความช่วยเหลือ ดังนั้นการให้บริการใดๆ ของผู้บริหารเมืองควรเป็นไปบนหลักการของสิทธิพลเมือง มิใช่ให้โดยมีเงื่อนไขทางการเมือง

7. ประเด็นในด้านสารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร

ประเด็นนี้ที่ปรากฏในเมืองอยู่ในระดับที่น่าพอใจแต่ผู้สูงอายุต้องการส่งเสริมในด้าน

7.1 จำเป็นต้องคงรักษาช่องทางและวิธีการติดต่อสื่อสารที่ผู้สูงอายุในแต่ละเมืองนิยมใช้ เช่น “หอกระจายข่าว” ในขณะที่ควรเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้สะท้อนความต้องการด้วยเช่นกัน

7.2 สร้างเสริมทักษะและโอกาสให้กับผู้สูงอายุที่ประสงค์จะติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย

7.3 สร้างช่องทางการติดต่อสื่อสารสำหรับผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงในการถูกทอดทิ้ง

8. ประเด็นที่ผู้สูงอายุเกี่ยวข้องกับด้านความเป็นชุมชนและการบริการด้านสุขภาพ

ประเด็นนี้ที่ปรากฏในเมืองอยู่ในระดับที่น่าพอใจแต่ต้องการให้ส่งเสริมในบางด้านเช่น

- 8.1 การจัดบริการด้านสุขภาพต่อผู้สูงอายุควรคำนึงถึงวิธีการปฏิบัติในกรณีฉุกเฉินด้วยในเรื่องนี้จากประสบการณ์ในสังคมที่พัฒนาแล้วจะมีอุปกรณ์ช่วยระบบหายใจและหัวใจตามสถานที่สาธารณะต่างๆ ซึ่งเป็นช่องทางบริการการแพทย์ฉุกเฉินได้เป็นอย่างดี
- 8.2 เมืองจำเป็นต้องตระหนักว่าการบริการสุขภาพในสถานบริการควรมีช่องทางพิเศษสำหรับผู้สูงอายุ
- 8.3 เมืองควรคงรักษาหรือสนับสนุนการบริการทางการแพทย์และสุขภาพะสู่ชุมชนอย่างทั่วถึง โดยมีการบูรณาการหน่วยงานต่างๆ เพื่อไม่ให้เป็นการแยกผู้สูงอายุ
- 8.4 การจัดบริการด้านสุขภาพต่อผู้สูงอายุควรคำนึงถึงผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงในการถูกทอดทิ้งอันมีสาเหตุจากความไม่เท่าเทียมกันในสังคมตั้งแต่อดีต เช่นผู้สูงอายุที่ไม่รู้หนังสือ มีความยากจน มีความเจ็บป่วย หรือมีที่อยู่อาศัยห่างไกลจากชุมชน เพื่อให้สามารถเข้าถึงการบริการเพราะ ได้รับการบริการ

สรุปวัตถุประสงค์ที่ 1

ในส่วนข้อสรุปเพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าจังหวัดที่เป็นตัวแทนของเมืองในภาคเหนือจะมีความโดดเด่นในด้านชุมชนและการบริการสุขภาพ รองลงมาคือด้านสารสนเทศและการติดต่อ การยอมรับนับถือ การมีส่วนร่วมทางสังคม การเดินทางและการขนส่ง อาคารและพื้นที่สาธารณะ ที่อยู่อาศัย และในด้านการมีส่วนร่วมในฐานพลเมืองและการจ้างงาน อย่างไรก็ตาม จำเป็นต้องมีการปรับปรุงสถานะแวดล้อมในทุกด้าน โดยเฉพาะในด้านการมีส่วนร่วมในฐานพลเมืองและการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีงานหรือสร้างรายได้เพื่อช่วยเหลือตนเองเลี้ยงผู้สูงอายุที่แข่งขันและมีคุณภาพโดยทั่วไป

ข้อมูลข้อเชิงคุณภาพสอดคล้องกับข้อเท็จจริงจากการสังเกตการณ์และการตีความหรือแปลความหมายข้อมูลจากการสัมภาษณ์

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาความสามารถของเมืองในการบริหารจัดการเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุในการตอบวัตถุประสงค์นี้จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากการสอบถามบุคคลรวมทั้งกลุ่มบุคคลผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุและการสังเกตการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในเมืองที่เป็นพื้นที่ที่ศึกษาผลจากการวิจัยได้ข้อสรุปเพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ 2 เฉพาะในส่วนของภาคเหนือดังนี้

1. อาคารและพื้นที่สาธารณะ

แม้ว่าจะมีสภาพอาคารและพื้นที่สาธารณะโดยทั่วไปที่จำเป็นต้องดูแลปรับปรุงและในหลายๆจุดยังมีปัญหาอุปสรรคด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในเชิงกายภาพของเมือง แต่ในส่วนของเทศบาลเมืองลำพูนและเทศบาลเมืองอุทัยธานีมีศักยภาพและขีดความสามารถในการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้สูงอายุ รวมทั้งผู้พิการของเทศบาลค่อนข้างสูงเนื่องจากมีเงินงบประมาณจากการจัดเก็บรายได้และเงินอุดหนุนจากรัฐบาลโดย รวมทั้งงานด้านการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกจะถูกบรรจุในแผนในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในเมืองอยู่แล้ว แต่เงื่อนไขในการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุอาจเป็นเรื่องใหม่สำหรับเมืองในสังคมไทย สิ่งที่สำคัญคือการก่อสร้างอาคารสถานที่ที่ผู้สูงอายุจะเข้าไปเกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีมาตรฐานการออกแบบสภาวะแวดล้อมและสิ่งก่อสร้างตามหลัก universal design รวมทั้งจำเป็นต้องมีแบบอย่างที่ถูกต้องให้เห็น

การจัดระเบียบสิ่งอำนวยความสะดวกบางด้าน เช่น ทางเท้า จัดระเบียบชุมชน เทศบาลอาจมีศักยภาพในด้านนี้ไม่เต็มที่จำเป็นต้องอาศัยจังหวัดเข้ามาช่วยเหลือ

2. การเดินทางและการขนส่ง

ศักยภาพและความสามารถในการดำเนินการและปรับปรุงแก้ไขในด้านนี้ยังสามารถทำได้ทั้งสองจังหวัดในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดูแลราษฎรในพื้นที่ โดยสามารถประสานกับขนส่งจังหวัดซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบเรื่องมาตรฐานการขนส่งสาธารณะตามกฎหมายการขนส่งทางบก

3. ที่อยู่อาศัย

จำเป็นต้องปรับปรุงชุมชนโดยเฉพาะในชุมชนที่มีผู้อยู่อาศัยหนาแน่นจนมีสภาวะแวดล้อมที่แออัดและยากลำบากต่อผู้สูงอายุ รวมทั้งเทศบาลจำเป็นต้องดำเนินการซ่อมแซมบ้านของผู้สูงอายุที่มีสภาพทรุดโทรมเพื่อให้เกิดความปลอดภัย เนื่องจากทั้งลำพูนและอุทัยธานีเป็นเมืองที่มีครัวเรือนเป็นจำนวนมากเมื่อเทียบกับศักยภาพของเทศบาล ประกอบกับเป็นเมืองที่สร้างมานานมีชุมชนที่เก่าแก่หลายชุมชนโดยเฉพาะอุทัยธานีส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้เก่าซึ่งส่วนใหญ่สร้างมานานและมีสภาพที่ทรุดโทรมและอาจเกิดอันตรายโดยเฉพาะอัคคีภัยได้ อย่างไรก็ตามความสามารถของทั้งสองเมืองคงมีเฉพาะในการจัดการในส่วนพื้นที่รอบๆบริเวณที่อยู่อาศัยซึ่งเป็นส่วนสาธารณะมากกว่าการเข้าไปจัดการในเคหะสถาน ซึ่งอาจทำได้ในกรณีที่เกิดเป็นข่าว เช่นมีทีวีมาถ่ายทำ

4. การมีส่วนร่วมทางสังคม

ทั้งเทศบาลเมืองลำพูนและเทศบาลเมืองอุทัยธานีตลอดจนหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมีศักยภาพหรือความพร้อมในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุ และชมรมผู้สูงอายุของทั้งสองจังหวัดโดยเฉพาะในเขตเทศบาลก็ดำเนินกิจกรรมที่อาศัยการมีส่วนร่วมของสมาชิกอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง ซึ่งผู้สูงอายุก็มีความรู้สึกที่เวทิตั้งกล่าวเป็นที่พึงของตนเองได้ในแง่การสมาคม

อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุจำเป็นต้องอยู่บนพื้นฐานของความร่วมมือของผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกในการกำหนดทิศทาง วิธีการดำเนินกิจกรรม เป้าหมายหรือผลงานจากการมีส่วนร่วม การรับช่วงต่อ ฯลฯ ซึ่งหน่วยงานราชการ และเทศบาลเป็นเพียงผู้สนับสนุนเท่านั้น เมื่อพิจารณาในแง่นี้จึงมองได้สองส่วนคือในปัจจุบัน มีความสามารถและศักยภาพที่จะดำเนินการสร้างเวทีและการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วม แต่จะเกิดความยั่งยืนหรือไม่ในอนาคตเมื่อสภาพสังคมเมืองเปลี่ยนแปลงก็ขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์ของทั้งองค์กรผู้สูงอายุและผู้ให้การสนับสนุน ซึ่งเป็นอีกส่วนหนึ่ง

5. การยอมรับนับถือและการมีสังกัดในสังคม

ผู้สูงอายุได้รับการยอมรับในระดับหนึ่งทั้งลำพูนและอุทัยธานีจะเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้าราชการเกษียณที่คนในสังคมรู้จักคุ้นเคยว่าเป็นผู้ช่วยเหลือสังคม แต่ยังมีผู้สูงอายุส่วนหนึ่งที่ถูกลดทอนให้เหลือความยากลำบากในการดำรงชีวิตในสังคมเมืองซึ่งมีสถานภาพทางสังคมเศรษฐกิจที่ต่ำก็ยังไม่ได้รับการยอมรับนับถือจากคนในสังคมมากเท่าที่ควร สังคมอาจสงสารผู้สูงอายุเหล่านี้ที่ต้องทำงานหาเลี้ยงชีพจึงช่วยเหลือโดยการอุดหนุนของผู้สูงอายุนำมาขาย แต่ไม่ได้หมายถึงการเคารพนับถือหรืออยากให้เข้ามามีบทบาทอื่นในทางสังคม ดังนั้นการยอมรับนับถือผู้สูงอายุโดยทั่วไปจึงเป็นเรื่องในครอบครัวมากกว่า

วิธีการสร้างให้เกิดยอมรับนับถือต่อผู้สูงอายุจากคนในสังคมอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยทั้งตัวผู้สูงอายุและสังคม ซึ่งในเรื่องนี้เมืองจะมีวิธีการทั้งในเชิงการรณรงค์และการดำเนินการตามนโยบายรัฐบาลในเรื่องของการจัดงานวันผู้สูงอายุแห่งชาติขึ้นทุกปี ซึ่งผู้บริหารในระดับจังหวัดหรือเทศบาลมักจะให้ความสำคัญในเรื่องนี้อยู่แล้ว เพียงแต่ไม่สามารถถึงจุดคนให้คนทุกวัยได้เข้ามามีส่วนร่วมและเป็นพลังผลักดันในเรื่องนี้ได้มากพอ มีแต่ข้าราชการและผู้สูงอายุที่มีบทบาทไม่กี่คนเข้าไปร่วมและทำในเชิงพิธีการพิธีกรรม (เน้นรูปแบบมากกว่าเนื้อหาสาระ) อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในแง่นี้ก็อาจเป็นไปได้ในทิศทางที่ดีเพราะเริ่มมีสัญญาณในการตระหนักในเรื่องสังคมผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจำเป็นต้องส่งเสริมในการทำให้ผู้สูงอายุเข้ามาเป็นหนึ่งในเดียวหรือแทรกเข้ามาร่วมในทุกสังกัดไม่ว่าจะเป็นการทำกิจกรรมของโรงเรียน โรงพยาบาล สถาบัน องค์กรธุรกิจ ฯลฯ

6. การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงาน

ทั้งลำพูนและอุทัยธานีการตระหนักในเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในเชิงการให้โอกาสเข้ามาทำงานที่สอดคล้องกับวัยจากภาคธุรกิจจะมีค่อนข้างน้อย แม้ว่าลำพูนจะมีนิคมอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก แต่ก็อยู่นอกเขตเทศบาลเมืองโดยจะเน้นหนักกว่าจ้างคนในวัยแรงงาน (15-60 ปี) แต่ก็ยังไม่เห็นการเชื่อมโยงหรือเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเท่าที่ควร แต่ลำพูนจะมีหัตถกรรมที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่นในด้านผ้าไหมผ้าฝ้ายที่เชื่อมโยงมาจากผู้สูงอายุอยู่บ้าง หรืออาจมีบางกลุ่มกิจกรรมที่รวมตัวกันเองมีผลผลิตและมีรายได้ที่เกิดจากการรวมกลุ่มทำกิจกรรม แต่โดยรวมยังมีงานทำน้อยลักษณะที่ปรากฏบางรายต้องลำบากในการทำมาค้าขายเพื่อหาเลี้ยงชีพ บางรายต้องรอรับความ

เมตตาจากญาติหรือคนที่รู้จัก แต่เมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุมุ่งส่งเสริมผู้สูงอายุให้ทำงานตามความเหมาะสม ทำด้วยความสมัครใจ ทำงานแล้วได้ผลตอบแทนอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรีในลักษณะอาสาสมัครที่มีค่าตอบแทน ซึ่งประเด็นการยอมรับในเรื่องนี้อาจเป็นเรื่องใหม่ซึ่งอาจขัดต่อความรู้สึกของสังคมไทย ทั้งๆที่สังคมไทยก็ปล่อยให้คนเฒ่าคนแก่ลำบากตรากตรำ หาเลี้ยงชีพอยู่โดยทั่วไป โดยเฉพาะที่ลำพูนยังคงมีผู้สูงอายุทำงานตามบ้านอยู่ในภาคการเกษตรและหัตถกรรมค่อนข้างมาก ในขณะที่อุทยานผู้สูงอายุในเมืองบางสวนที่มักจะพบเห็นจะประกอบอาชีพค้าขายผลผลิตที่ทำขึ้นเอง เช่น ขายปลาป่นในตลาด กวนกะลาแม ขายกล้วยแขก กล้วยปิ้ง ขายปลาแดดเดียว หรือปรุงน้ำพริกด้วยฝีมือแล้วนำมาขายในตลาดเช้า หรือริมทางเท้าในเมือง อย่างไรก็ตามในเรื่องนี้เมืองทั้งทั้งลำพูนและอุทยานมีศักยภาพที่จะส่งเสริมสนับสนุนในเชิงการรวมกลุ่มทำงานที่สามารถใช้งบประมาณของทางราชการเข้าไปสนับสนุนในระยะแรกทั้งวัสดุอุปกรณ์ และวิทยากรฝึกอบรมเท่านั้น หลังจากที่มีผู้สูงอายุมีกิจกรรมและการรวมกลุ่มที่แน่นอนเหนียวและต่อเนื่องแล้ว กลุ่มก็สามารถดำเนินการได้เอง

7. สารสนเทศและการติดต่อสื่อสาร

ทั้งสองชุมชนเมือง แม้จะมีระบบการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัยแต่ผู้สูงอายุยังไม่คุ้นเคยหรือไม่สามารถเข้าถึงได้ เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ แต่คงติดต่อสื่อสารโดยระบบดั้งเดิม เช่น ปากต่อปาก ฟังรายงานจากเสียงตามสายหรือหอกระจายข่าว รับฟังข้อมูลจากเจ้าหน้าที่หรือตัวแทนเจ้าหน้าที่ภาครัฐ คือ อสม. และ อพส. ในปัจจุบันช่องทางในการติดต่อสื่อสารของผู้สูงจึงมีความเหมาะสมและเป็นไปด้วยดีการจัดการในเรื่องนี้ของเมืองยังมีศักยภาพ

อย่างไรก็ตามระบบและวิธีการเหล่านี้ก็อาจจะยังไม่ครอบคลุมผู้สูงอายุทั้งหมด แต่จะเอื้อให้ข้อมูลข่าวสารไหลวนเฉพาะวงการผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกหรือเข้าสังกัดชมรมผู้สูงอายุซึ่งมีเพียงประมาณไม่เกินครึ่งของผู้สูงอายุทั้งหมดเท่านั้น แต่ผู้สูงอายุที่จำเป็นต้องทำงาน ต้องนอนป่วยอยู่ที่บ้านหรือมีความพิการประกอบ หรือที่หนีโลกคือไม่ออกมาสู่สังคมโดยไม่ทราบสาเหตุก็จำเป็นต้องได้รับทราบข้อมูลข่าวสารและการกระตุ้นจากทางราชการเพื่อที่จะได้เข้าถึงการบริการ ตลอดจนมีแรงจูงใจในการเข้ามามีส่วนร่วมทางสังคมต่อไป

8. ความเป็นชุมชนและการบริการด้านสุขภาพ

ในประเด็นนี้ปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเริ่มปรับเปลี่ยนแนวทางในการบริการสุขภาพเป็นกรอบแนวทางใหม่ที่คำนึงถึง ผู้ใช้บริการในฐานะผู้มีส่วนร่วม การใช้ชุมชนเป็นรากฐาน และอาศัยภาคีความร่วมมือ ซึ่งแนวทางดังกล่าวทำให้งานด้านการบริการสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุนั้นโดดเด่นสำหรับสองจังหวัดที่เป็นตัวแทนของภาคเหนือ และเมื่อพิจารณาด้านศักยภาพและความสามารถโดยรวมที่จะสนับสนุนเทศบาลในฐานะเจ้าภาพในพื้นที่ที่จะเน้นงานด้านอื่นๆ เช่นด้านสถานที่และพื้นที่ทางกายภาพแล้ว ในประเด็นนี้จะมีศักยภาพค่อนข้างมาก

สรุปวัตถุประสงค์ที่ 2

ในส่วนข้อสรุปเพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าเมืองที่เป็นตัวแทนของเมืองในภาคเหนือจะมีศักยภาพในการพัฒนาให้มีความสอดคล้องหรือสามารถรองรับสังคมผู้สูงอายุได้ในแทบทุกมิติขององค์ประกอบเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุเนื่องจากมีศักยภาพในด้านงบประมาณ และการสนับสนุนของหน่วยงานตลอดจนการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้สูงอายุ ที่สำคัญคือเมืองในระดับเทศบาลได้มีการพัฒนาและมีประสิทธิภาพการบริหาร ตลอดจนมีการจัดการในเชิงความร่วมมือโดยส่วนราชการต่างๆเป็นอย่างดี ที่ยังคงเป็นปัญหาคือผู้สูงอายุส่วนหนึ่งถูกทอดทิ้ง ในลักษณะที่ถูกหลานไม่ได้อยู่อาศัยด้วยกันต้องทำงานหารายได้เล็กน้อยเลี้ยงชีพ ส่วนนี้จะขาดการยอมรับนับถือในสังคม ซึ่งปรากฏให้เห็นอยู่เสมอเมื่อเข้าไปในเมือง อย่างไรก็ตามเมื่อสังคมได้รับรู้และตระหนักในกระแสของสังคมผู้สูงอายุหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็เริ่มให้ความสำคัญ ดังนั้นเมื่อพิจารณาสถานภาพในปัจจุบันยังเห็นว่าความสามารถและศักยภาพของเทศบาลในการจัดการสังคมผู้สูงอายุยังสูงอยู่ ซึ่งบางมิติของการจัดการก็สามารถทำได้เป็นที่น่าพอใจ เช่น ด้านการบริการสุขภาพ ซึ่งหากได้มีการปรับแนวคิดในการจัดการเพื่อรองรับกับสังคมผู้สูงอายุในอนาคตแล้วก็จะสามารถหรือมีศักยภาพในการสร้างเมืองให้เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุได้

ข้อสรุปในส่วนนี้สอดคล้องกันระหว่างข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ

การอภิปรายผล

1. การจัดการเมืองของเทศบาลในปัจจุบันนอกจากจะเป็นไปตามภารกิจที่กฎหมายเทศบาลและกฎหมายการกระจายอำนาจได้บัญญัติไว้ รวมทั้งการปฏิบัติตามนโยบายต่างๆของรัฐบาลโดยอยู่ภายใต้การประสานงานของจังหวัดซึ่งมีทิศทางที่สอดคล้องกับการเอื้อประโยชน์ให้พลเมืองแล้ว เช่นหลายเมืองเริ่มมีการปรับตัวโดยเริ่มตั้งแต่ผู้บริหารเป็นคนรุ่นใหม่ที่มีการศึกษาสูงขึ้น หรือคนเก่าที่เปิดใจกว้างในการรับเอาความรู้ความคิดที่เป็นประโยชน์มาใช้สามารถประยุกต์ความรู้สมัยใหม่เข้ามาใช้ในการทำงาน มีการทำงานอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น ฯลฯ อย่างไรก็ตามในด้านผู้สูงอายุเทศบาลส่วนใหญ่ยังขาดจุดเน้นในเรื่องการจัดการ “สังคมผู้สูงอายุ” รวมทั้งยังขาดหน่วยงานที่ดูแลการจัดการเป็นการเฉพาะ คงจัดการไปตามสภาพปัญหาเฉพาะหน้า แต่เมื่อกระแสสังคมผู้สูงอายุเริ่มปรากฏเป็นรูปเป็นร่างในไม่กี่ปีมานี้จึงเริ่มยอมรับเอาแนวคิดดังกล่าวเข้ามาสู่การบริหารชุมชนเมืองมากยิ่งขึ้นคือมีแผนงานโครงการที่ชัดเจนนอกเหนือจากการจัดการผู้สูงอายุในเชิงการหวังผลทางเมืองแบบดั้งเดิม ซึ่งเมืองที่ศึกษาก็มีทิศทางการปรับเปลี่ยนที่สอดคล้องกับแนวทางใหม่ดังที่กล่าว

2. วิธีการในการบริหารสังคมผู้สูงอายุและการจัดการต่อผู้สูงอายุทั้งในเชิงปัจเจกและกลุ่มเริ่มปรับเปลี่ยนจากที่ระบบราชการรวมทั้งเทศบาลที่เคยเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ ไปเป็นผู้ให้การสนับสนุน ผู้เอื้อให้เกิดความสะดวกไปยังองค์กรในชุมชน หรือองค์กรผู้สูงอายุโดยตรง โดยที่การทำงานจะเป็นในลักษณะหุ้นส่วนหรือพันธมิตรซึ่งเป็นไปตามหลักการหรือกรอบแนวคิดใหม่ในการจัดการ ไม่เฉพาะแต่ผู้สูงอายุ แต่เป็นหลักการในการบริหารโดยทั่วไป
3. โดยลักษณะหรือแนวทางการบริหารดังกล่าวจึงมักจะมีผลสอดคล้องกับสภาพปัญหาของผู้สูงอายุ การสนองตอบได้ตรงประเด็นปัญหา การช่วยลดความไม่แน่นอนเนื่องจากการตัดสินใจโดยอาศัยหลากหลายความคิด และเป็นการประสานความร่วมมือเพื่อการจัดการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นในแง่การส่งเสริมการรวมกลุ่มทำกิจกรรมตามความสนใจและการกระตุ้นให้ทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องจึงเป็นการสร้างเสริมศักยภาพและสร้างคนให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นวิธีการดังกล่าวจึงสอดคล้องกับกรอบแนวคิดขององค์การอนามัยโลกที่ว่าในท้ายที่สุดสถานะแวดล้อมในเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุจะเอื้อให้เกิดผู้สูงอายุที่แข็งแรงและมีคุณภาพ
4. แม้ระดับความพึงพอใจในผลของการจัดการและขีดความสามารถของเทศบาลในการจัดการสังคมผู้สูงอายุยังอยู่ในระดับที่เป็นที่พอใจและสามารถจัดการปัญหาต่างๆได้ในสภาวะปัจจุบัน แต่ชุมชนเมืองย่อมจะต้องเผชิญกับปัญหาที่ยากและซับซ้อนมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะเมื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า แต่ความตระหนักของเมืองในเรื่องนี้ยังเป็นที่ยังสงสัย

ข้อเสนอแนะ

ในส่วนนี้เป็นข้อเสนอแนะในเชิงการสร้างตัวแบบในการจัดการสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งก็คือควรจัดการบนหลักของการจัดการเชิงความร่วมมือ โดยหลักการใช้ชุมชนเป็นฐาน รวมทั้งหลักการสร้างพลังหรือกระตุ้นให้ผู้สูงอายุมีความเข้มแข็ง ซึ่งมีทั้งเสริมสร้างปัจจัยที่มีอยู่แล้วหรือการสร้างสิ่งที่ยังขาดอยู่ดังต่อไปนี้

- 1 จัดระบบในเชิงพันธมิตรโดยใช้ครัวเรือนในชุมชนเป็นฐานโดยการสนับสนุนการบริการสุขภาพจากภาครัฐ และภาคอื่น เช่น ภาคธุรกิจ หรือองค์กรการกุศลต่างๆ
- 2 มีกิจกรรมในเชิงกลุ่มของผู้สูงอายุที่มีความยืดหยุ่นตามสภาพสังคมวัฒนธรรมของชุมชน เช่น กลุ่มหัตถกรรม กลุ่มศิลปวัฒนธรรม กลุ่มสมุนไพร ฯลฯ
- 3 กระตุ้นด้วยวิธีการที่หลากหลายในการป้องกันวิกฤตต่อสุขภาพคือการสร้างเสริมสุขภาพมากกว่าการตามแก้เพื่อที่จะรักษาโรค เช่น กระตุ้นให้ผู้สูงอายุหันมาออกกำลังกายหรือทำกิจกรรมที่สร้างเสริมสุขภาพ

5 ใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดการร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

6 อย่างไรก็ตามในสังคมไทยจำเป็นที่ภาคราชการจะเข้าไปสนับสนุนช่วยเหลือองค์กรผู้สูงอายุที่เกิดในชุมชนทั้งด้านความรู้และการปฏิบัติ ทั้งนี้ในปัจจุบันในชุมชนต่างๆจะมีการรวมตัวกันของผู้สูงอายุโดยธรรมชาติที่เกิดจากภาวะประชากรสูงอายุ แต่การรวมตัวดังกล่าวอาจไม่เข้มแข็งพอหากขาดการสนับสนุนช่วยเหลือ จากเทศบาลโดยเฉพาะหากเกิดสภาวะวิกฤต
